Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 173 (16696) | 1984 оной июлиин 28, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Областной партийна организациин эдэбхитэдэй суглаан үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ болобо. Суглаан дээрэ энэ жэлэй түрүүшын хахадай гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. М. Беляков** суглаан дээрэ элидхэл хээ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь **В. М. Горлов,** Хяагтын районой «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ **Б. М. Цыдендамбаев,** КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Д. Ю. Цыбикжапов,** Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой машинист **В. А. Кондрашов,** КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. И. Плотников,** Главбурятстройн начальник **С. М. Антонов,** Зэдын районой «Октябрьский» совхозой hаалишан **Г. В. Дашнева,** Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай директор **М. И. Бабчук** хабаадаба.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалаар дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

ХАМТЫН НИИДЭЛГЫН НАЙМАДАХИ ҮДЭР

НИИДЭЛГЫЕ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ, июлиин 26. (ТАСС). Леонид Кизимэй, Владимир Соловьевой, Олег Атьковой, Владимир Джанибековэй, Светлана Савицкаягай ба Игорь Болкын хүдэлмэриин үдэр урда үдэшэнь hүни орой дүүрэhэн байгаа. Тиин мүнөөдэр Москвагай сагаар 12 час болотор тэдэнэр амараа. Үглөөнэй эдеэ бариhанай, замбуулинай комплексын зарим түхеэрэлгэнүүдые шалгаhанай hүүлээр космонавтнууд түсэбөөр хараалагдаhан хамтын шэнжэлэлгэнүүдые үргэлжэлүүлбэ.

Мүнөөдэрэй программада геофизическэ шэнжэлэлгэнүүд горитой hуури эзэлнэ. Мэргэжэлтэдэй даабариин ёhоор экипаж манай ороной урда районуудые, Каспиин ба Хара далаһнуудай оршон тойронхи дайдые визуально-инструментальна аргаар ажаглаха, буулгаха юм. Дэлхэйн бүмбэрсэгые бүрхөөжэ байдаг агаар хүреэе шэнжэлхэ, замбуулинай комплексын оршон тойронхи атмосферын параметрнүүдые тодорхойлхо зорилгоор хэдэ хэдэн туршалганууд үнгэргэгдэхэ юм. Тиихэдээ «Пирамиг» гэhэн фотокамера ба «Астра-1» гэhэн массспектрометрическэ аппаратура хэрэглэгдэхэ байна.

Замбуулинай эрхэ байдалда материал үйлэдбэрилхэ программын ёhоор мүнөөдэр космонавтнууд «Электротопограф» гэhэн туршалгын hүүлшын операцинуудые бэелүүлхэ юм.

Мүнөөдэрэй программын ёhоор, hая ошоhон экспедициин экипажай медицинскэ шэнжэлэлгэнүүд үнгэргэгдэhөөр, замбуулинай навигациин онол аргануудые туршажа үзэхэ, хамтын ябуулгые кинодо болон фотодо буулгаха талаар туршалганууд хараалагдана.

«Салют-7»—«Союз Т-11» — «Союз Т-12» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын комплексын ниидэлгэ гэмгүй hайнаар үнгэрнэ.

Булта зургаан космонавтнуудай бэенүүд hайн, эмхитэйгээр, дорюунаар хүдэлнэ.

КПСС-эй обкомдо болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ХУДАЛДАХА ХАХАД ЖЭЛЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД БОЛОН 1984 ОНОЙ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ тушаа республикын партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд зарим тэды хүдэлмэри хээ гэжэ партиин обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Табан жэлэй үнгэрhэн гурбан жэлдэ, байгша оной түрүүшын хахадта hү, үндэгэ, ноохо гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэгдэбэшье, энэ үе соо мяха худалдаха даабари бэелүүлэгдээгүй.

Үнгэрhэн 1983—1984 онуудта үбэлжэлгын үедэ ниитын адууhа малай үбhэ тэжээлээр hайса хангагдаhан байбашье, Кабанскын, Прибайкалиин, Загарайн, Хориин районуудай колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэбые дүүргэжэ шадаагүй. Мүн Сэлэнгын, Яруунын, Баунтын районууд — hү, Улаан-Үдын район—үндэгэ, Баргажанай, Зэдын, Хурамхаанай районууд — ноохо худалдаха түсэбөө дүүргээгүй.

Олонхи ажахынуудта адууhа малые бэлшээн таргалуулха, үхэрнүүдые, гахайнуудые, хонидые hайнаар шахаха хүдэлмэри хангалтагүй муугаар эмхидхэгдэнэ. Тэрээнhээ боложо, жэлэй түрүүшын хахадта үхэр бүхэн дунда зэргээр 331 килограмм, гахай—95, хонин бүхэн миил 36 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдагдаа. Жэшээнь, Кабанскын районой совхозууд энэ үе соо мяханда тушаагдаhан малайнгаа шэгнүүрые нёдондонойхиhоо эрид доошолуулаа. Баргажанай, Хурамхаанай, Захааминай районуудай ажахынууд тус тустаа оройдоол 300 килограммhаа доошо шэгнүүртэй үхэр тушаагаа. Бэшүүрэй, Кабанскын, Прибайкалиин районуудай колхоз, совхозууд гахайн мяха худалдалгые нёдондонойхиhоо эрид доошолуулanхай. «Птицепром» трестын ажахынууд шубуунай мяха тушааха талаар абаhан уялгануудаа дүүргээгүй гэжэ тус тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ.

Мал шахадаг совхозуудташье адууhа малые таргалуулжа, шэгнүүр ехэтэй болгожо гүрэндэ тушааха хүдэлмэри тон муугаар табигданхай. Зарим колхоз, совхозуудта бэлшээн, шахан таргалуулжа байhан малые hара бүри шэгнэхэ хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй. Тэрэнhээ боложо, hайн үрэ дүн түйлаха талаар мал адуулагшад ёhоор урмашуулагданагүй.

Олохон ажахынуудта мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха гурим хазагайруулагдана. Малаа, hүеэ бэлэдхэлэй пунктнуудта, буйлуулгын промышленностиин предприятинуудта ябуулхынгаа урда тэрэнээ ёhоор шэгнэнэгүй, эльгээhэн документээ тодорхой hайнаар бэшэнэгүй. Олонхи ушарта ажахынуудhаа ёhоор түхеэрэгдөөгүй транспортаар, түмэр кузовтай машинануудаар малынь зөөгдэдэг байха юм. Тиигэжэ тэдэнь харгыдаа гэмтэнэ, үхэл гарзада ороно, туража, муудажа ерэнэ. Кабанскын, Хориин районуудай ажахынуудта тиимэ ушар олон үзэгдэнэ. Тугаллахаар хээлитэй болоhон үнеэдые мяханай комбинадта ябуулдаг ушаршье бии. Мяханай комбинадта ябуулхын урда шубуудые томо жэжээрнь, тарган туранхайгаарнь илгадаггүй байна.

Республикын Хүдөө ажахын министерство үхэр малые мяханай комбинадта тушааха графигаа хожомдуулжа табина. Кабанскын, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй районуудай ажахынууд байгша оной июнь hарада мяханай промышленностьда олохон үхэр дутуу тушаагаа. Харин Бэшүүрэй, Кабанскын, Прибайкалиин районууд графигай ёhоор гахай тушааха даабаряа дүүргээгүй.

Хүдэлмэриин хүсэнэй ходо дутагдадаг дээрэhээнь Улаан-Үдын мяханай комбинадта асарагдаhан мал саг соо үүсэлэгдэнэгүй, гогтомол сагhаа удаан баригдана гэжэ тус тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Гүрэндэ hү худалдаха жэлэй түсэб баhал дүүргэгдэхэгүй түйладаа хүрөөд байна. Түсэбэй ёhоор, hү үйлэдбэрилгэ нёдондоной энэ үеынхиhөө 7 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ зэргэтэй байhан hаа, мүнөө зарим районуудта тэрэнь доошо оруулагдаа. hү ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха тушаа баталhан договорые заатагүй дүүргэхын түлөө тэмсэл зарим ажахынуудта бодотоор эмхидхэгдэнэгүй. Малай ашаг шэмэ, hүнэй тоhолиг үшөөл бага байhаар. Нилээд ехэ hүн ажахын доторой гаргашада гаргагдана. Илангаяа Зэдын, Баргажанай, Сэлэнгын районуудай колхоз, совхозуудта тиимэ байдал үзэгдэнэ. hая түрэhэн үнеэдые үдэрэй гурба hааха, hаалиин малые hүниндөө адуулха хүдэлмэри хаа хаанагүй үшөөл эмхидхэгдээгүй. Хүн зоной хубиин ажахынуудта сагаан эдеэ үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, үлүү гараhыень гүрэнэй нөөсэдэ оруулха хэрэгтэ ёhотой анхарал хандуулагданагүй.

Малай, шубуунай мяха, hү байра дээрэнь тушаажа абаад, тэдэнние ниитын транспортаар зөөхэ асуудалые Хүдөө ажахын министерство, «Птицепром» трест, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэл, мяханай болон hүнэй промышленностиин предприятинууд ёhоор шиидхэнэгүй гэжэ тогтоол соо заагдаба.

Колхоз, совхозуудта малай, шубуудай гарзалалга үшөөл ехэ байhаар. Тугал, хурьгад үсөөн абтаад, эбэртэ бодо малайнь тоо толгой өөдтэй олошоруулагданагүй. Зарим районуудта хонидой тоо толгой үсөөлэгдэжэ, тэрэнhээ уламжалан гүрэндэ ноохо худалдаха түсэбэй дүүргэгдэхэнь бэрхэтэй болоо.

Малай гарзалалгые эрид хороохо, тэдэнэй тоо толгойе олошоруулха, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, худалдаха талаар тохёолдоhон гээгдэлые усадхаха, байгша оной түсэбые заатагүй дүүргэхэ тушаа республикын Хүдөө ажахын министерствын, КПСС-эй горкомой, райкомуудай, райгүйсэдкомуудай, хүдөө ажахын управленинүүдэй колхоз, совхозуудай зүгhөө тодорхой хэмжээнүүд абтанагүй.

Гүрэнэй инспекцишье мал ажалай продуктнуудые худалдаха тушаа хэлсээтэ уялгаяа дүүргээгүйн түлөө ажахынуудай болон бэлэдхэлэй организацинуудай урда шанга эрилтэ табинагүй гэжэ заагдаа.

Мал ажалай продуктнуудые худалдаха хахад жэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ тушаа эмхидхэлэй хүдэлмэри хангалтагүй муугаар эмхидхэгдэнэ гэжэ КПСС-эй Кабанскын, Загарайн, Прибайкалиин, Хориин райкомуудта, тэндэхи райгүйсэдкомуудта, КПСС-эй Гусиноозерскын горкомдо, райгүйсэдкомдо, Хүдөө ажахын министерствэдэ, «Птицепром» трестдэ, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлдэ заагдана. Хүдөө ажахын продуктнуудые болон түүхэй эдүүдые гүрэндэ худалдаха түсэбэй дүүргэлтын түлөө хүдөө ажахын управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ гэжэ КПСС-эй горкомууд, райкомуудай, райгүйсэдкомуудай, республикын Хүдөө ажахын министерствын, «Птицепром» трестын, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлэй урда эрилтэ табигдаба.

Мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, малай, шубуунай мяха, hү, үндэгэ болон ноохо худалдаха 1984 оной түсэбые ажахы бүхэнэй заатагүй дүүргэхыень тула бүхы шухала хэмжээ абаха гэжэ КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет партиин Гусиноозерскын, Хойто-Байгалай горкомуудые, мүн партиин райкомууд болон райгүйсэдкомуудые республикын Хүдөө ажахын министерствые, «Птицепром» трестые, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлые уялгалhан байна.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула байгша ондо үхэр, гахайнуудые шахаха, хүн зоной хубиин ажахынуудhаа үлүү мяха, hү худалдажа абаха даабари бүхы районуудта хүргэгдөө.

Мяханай комбинадта тушаагдахэ бүхы үхэр, гахай, хонидые 2,5—3 hара соо урид шахан таргалуулжа, үхэр бүхэнние дунда зэргээр 350 килограмм, гахай—100 килограмм, хонин бүхэнние — 38 килограммhаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр тушааха шухала.

Үбhэ тэжээлые бодомжотой зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр гаргашалха, hаамхай үнеэдые, шэнэ түрэhэн гунжадые зун—намарай үедэ hүниндөө адуулха, нэмэлтэ тэжээл эдюулхэ, малай үбэлжэлгын эхилтэр тэжээл буйлуулха, эhээхэ, холимол тэжээл бэлдэхэ цех болон кухнинуудые саг соонь бэлэн болгожо, үнеэдые хаhа сагтань байлгаад, дүүрэн рационоор эдеэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тус тогтоол соо заагдана.

Фермэнүүдтэ тугалнуудые абаха, түлжүүлхэ технологиие тон наринаар сахиха, hү үйлэдбэрилгын ветеринарна болон ариг сэбэрэй гуримые жэншэдгүй бэелүүлхэ, hү hэбэрүүлхэ түхеэрэлгэнүүдые, тэрэниие шүүхэ хэрэгсэл, хүнэг амhарта гэхэ мэтээр колхоз, совхозуудые хүсэд хүрэхөөр хангаха хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табигдаа.

Хонидые хайшалалгые, эмхитэйгээр, hайн шанартайгаар түгэсхэжэ, гүрэндэ ноохо саг соонь худалдаха хэмжээнүүд абтаха ёhотой.

Буйлуулгын промышленностьда мал ажалай продуктнуудые тушааха гуримые наринаар сахиха, мал, hү, ноохо саг соонь ашажа ябуулха, тэрэнэйнгээ документые hайнаар бэлдэхэ тушаа колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ заагдаба.

Мяханай комбинадта мал болон шубуудые тушааха hара бүриин календарна графигые 10 хоног урид табяад, тэрэниие наринаар бэелүүлхэ гэжэ республикын Хүдөө ажахын министерствэдэ, «Птицепром» трестдэ, «Бурмясопром» нэгэдэлдэ даалгагдаа.

Бэлэдхэлэй пунктда асарагдаhан мал болон шубуудые саг соонь тушаажа абаха, тэдэниие үүсэлхэ, тэдэниие сагhаань удаан байлгахагүйн тула тодорхой хэмжээнүүдые абаха тушаа «Бурмясопром» нэгэдэл уялгалагдаа.

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдые дүүргэдэг, үлүүлэн дүүргэдэг, ажалдаа жэл бүри эрхим үрэ дүн түйладаг хүтэлбэрилэгшэдые моральна болон материальна талаар урмашуулха нэмэлтэ хэмжээнүүдые зохёожо хэрэглэхыень республикын Хүдөө ажахын министерствые, «Птицепром» трестые, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлые, КПСС-эй Гусиноозерскын горкомые, партиин райкомууд болон райгүйсэдкомуудые, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые энэ тогтоол уялгална.

Үнеэдhээ hү ехээр hааха, малай шэгнүүр ехээр нэмээхэ, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ болон гүрэндэ худалдаха түсэбүүдые заатагүй дүүргэхын түлөө бүхы малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ республикын Хүдөө ажахын министерствые, «Птицепром» трестые, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлые, КПСС-эй Гусиноозерскын горком болон партиин райкомуудые, райгүйсэдкомуудые уялгалаа.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые, түүхэй эд худалдаха түсэбэй дүүргэлтын түлөө шанга хиналта тогтоохо гэжэ Буряадай АССР дотор хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, шанарыень hайжаруулха Гүрэнэй инспекцидэ даалгагдаа.

Энэ тогтоолой дүүргэлтын түлөө хиналта тогтоохо хэрэг КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой промышленностиин таhагуудта даалгагдаhан байна.

БАЯН-ГОЛОЙХИД УРМАТАЙ

[illegible] Эндэ дүн хамта 700 тонно витаминтай ногооной гурил [illegible] 75 процент [illegible]

Оньhожоруулагдамал бригадын ахамад инженер Дамдин[illegible] Будажапович Митыпов, ахамад мелиоратор Намсарай Дагбаевич Даржапов гэгшэдтэй уулзажа [illegible] hэн:

— Манай ажалаар оньhожоруулагдамал комплексдо [illegible] хүн [illegible] Нёдондо 600 тонно ногооной гурил бэлдэхээ hэмди. Тэрэнэйнгээ 300 тонные Хэжэнгын болон Ушхайтын совхозуудта үлэhыень районойнгоо бусад ажахынуудта зөөгөөбди. Үбэлэйшье сагта бидэнэр сүлөө гүйгөөр ажалладагбди. Юуб гэхэдэ, үбhэ тэжээлээ өөhэдынгөө транспортаар ажахынуудта зөөдэгбди. Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиhоо нэгэ бага дээгүүр уялгануудые абанхайбди. Тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэхын тула манай бригадынхид оролдон ажаллана. 45 хоногой туршада ногооной гурил бэлдэхэ хүдэлмэрээ дүүргэхэбди. Энэ хугасаа соо хоёр халаанда хүдэлхэ болонобди.

Витаминтай ногооной гурил бэлдэхэ хүдэлмэри түлэг ябажа байна. Эндэ хүдөө ажахын хүсэтэ трактор, машинанууд олоор табигданхай. Гурбан трактор, үбhэ ногоо жэжэдхэн хэршэдэг косилканууд, ГАЗ-53 түхэлэй 4 машина, хоёр тэргэтэй МТЗ-80 түхэлэй трактор—эдэ бүгэдэнь хабарай тарилгада бэлэдхэлгын үедэ hайнаар заhабарилагдажа тоhодогдоhон тула мүнөө тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаhада hаадгүйгөөр ябуулагдана. Эдэнэр 7—8 километр зайда оршодог газарhаа олон жэлэй, таримал ногоо зөөжэ хэршэнэ.

Комплексынхид гансашье ногооной гурил гаргана бэшэ, мүн сенаж, үбhэ ехээр бэлэдхэнэ. Үнгэрhэн жэлдэ тракторна бригадынхид 4 мянган тонно сенаж бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, тэрэнээ 5050 тоннодо хүргэжэ шадаhан байна. Энэшье жэлдэ эдэнэр дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаа. Түсэбэй ёhоор хараалагдаhан 5 мянган тонноhоо холо үлүү сенаж бэлэдхэхээр тэдэнэр зоригжонхой. Хори гаран хүнhөө бүридэhэн оньhожоруулагдамал звеногойхид hарын туршада сенаж даралгаяа дүүргэхэ юм.

Тиихэдэ оньhожоруулагдамал 3 звеногой хорёод гэшүүд Хэжэнгын районой ажахынуудта 19 мянган центнер үбhэ бэлэдхэхэ түсэбтэй. Сулхара hууринда 6840 центнер, Хэжэнгэдэ — 5810, Леоновкодо—6450 центнер үбhэн сабшагдажа hүрилэгдэхэ байна.

Наратай сэлмэг үдэрнүүдэй болоо hаань, эдэнэр болзор соогоо, августын 3 болотор үбhэ сабшалгаяа түгэсхэхэ юм.

Эндэ дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд олон даа. Тэдэнэй нэгэн болохо Бэлигтэ Цыдыпович Цыренжапов комплексын байгуулагдахаhаа эхилэн ажаллана. АВМ-0,65 түхэлэй агрегадай машинист Александр Дашицыренов Хэжэнгын СПТУ дүүргээд, эндэ эльгээгдээ hэн. Александр Совет Армида алба хэhэнэйнгээ hүүлээр, түрэл комплексдоо бусаа. Александр Данзанов АВМ-1,5 гэhэн хоёрдохи агрегадые хүдэлгэнэ. Баян-Голой залуу хүбүүд үнинэй механизатор, hурган хүмүүжүүлэгшэ Одон Данзанович Ринчиновэй хүтэлбэри доро эбтэй эетэйгээр, эрхим шанартайгаар ажаллана.

Х. ДАМПИЛОВА.

Хэжэнгын район.

hҮРИНҮҮД ЖЭРЫЛДЭБЭ

Твороговскиин шубуунай фабрикын коллектив витаминтай ногооной гурил саг соонь бэлдэжэ абаха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулна.

— Байгша ондо манай ажахы 650 тонно гурил бэлдэжэ абаха түсэбтэй юм. Энэ гурилаа бусад тэжээлтэй холижо, шубуудтаа үгэдэг гээшэбди, — гэжэ АВМ заhабарилхаар табигдаhан бүлэгые даагша, механик Константин Николаевич Нечкин хөөрөө hэн.

Эндэ тодхогдоhон АВМ агрегат гурбан халаанда хүдэлгэгдэжэ эхилээ. Тиимэhээ үдэр бүри 18 тонно гурил ажахын складта оруулагдана. Мүнөө эндэ хамта дээрээ 180 тонно ногооной гурил асарагдаад байна. Ботка тосхоной ажалшад (комбайнерынь В. В. Мошкин) АВМ агрегадаа миин байлгангүй хүдэлгэжэ гарахадаа, бусадhаа ехэ гурил бэлдэhэн байна. Мүн Шигаево hууринай найман жэлэй hургуулиин hурагшад АВМ-эй гурбан агрегадта хүдэлхэдөө халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын хойноhоо оролдоно. Нэгэ агрегат халаанай туршада табан тонно гурил бэлдэхэ түсэбтэй юм.

Тэрэшэлэн энэ ажахын үбhэ хуряагшад 200 гектарай ногоо сабшажа, тус тустаа далан центнерэй hүринүүдые жэрылгэн сомобо.

Б. СОТНИЧ.

Кабанскын район.

[КП]СС-эй ЦК-гай [П]ОЛИТБЮРОДО

[...]й ЦК-гай Политбюро ээлжээтэ заседани дээрээ [...]рец болон хлопогой продукци үйлэдбэрилгые [...]хэ, гээлтэ хоролтые хороохо ба шанарые дээ[...] талаар хэмжээ ябуулганууд тухай асуудал [...]эбэ.

[...]hалха, минеральна үтэгжүүлгэнүүд болон тех[...]глэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар ехэ [...]буулгануудые бэелүүлhэнэй ашаар колхоз, сов[...]лопок-сырец, илангаяа нарин утаhатай үнэтэй [...]тын хлопок-сырец үйлэдбэрилгые нилээд дээ[...]гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Гэхэтэй [...]лопок тарижа ургуулгын хүгжэлтын хэмжээн [...]адай ажахын улам ехэ болжо байгаа эрилтэ[...]үсэдөөр үшөөл хангananагүй. Хлопок-сырец ху[...]эмжээнэй зарим ушарта дээшэлбэшье, хлопок[...]эдбэрилгын ба шанарай хэмжээн дээшэлнэгүй.

[...] үйлэдбэрилгые саашадань ехэдхэхэ, бии бай[...]нүүдые хэрэглэхын, гүрэнэй стандартнуудые [...]сахихын, продукци гээлтэ хоролтодо оруулха[...]утаахагүйн түлөө хлопок таридаг ажахынуудай [...]лопок сэбэрлэдэг промышленностиин хүтэлбэри[...] харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэг[...]идхэлэй, агротехническэ болон экономическа [...]жээ ябуулганууд КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-[...]рнүүдэй Соведэй тус асуудалаар баталан аба[...]л дотор хараалагдаба. Узбегэй ССР-тэ хлопок[...]эдбэрилхэ ба болбосоруулха талаар агропро[...] нэгэдэлнүүдые эмхидхэхэ, мүн тэрэшэлэн [...]шанарые, тэрэнэй хэр ехэ утаhатай байhые ха[...]ка, хлопок тушаан абадаг болохо тухай дурад[...]айшаагдаба. Хлопогой селекциие hайжаруулха, [...]эрлэдэг промышленностиин үйлэдбэриин хү[...]үргэдхэхэ, хэрэгтэй технологическа түхеэрэл[...]бэлдэжэ, эльгээхэ талаар даабаринууд, мүн [...] хлопок тарижа ургуулгые хүгжөөлгые урма[...]а продукциин шанарые дээшэлүүлхэ талаар [...]уулганууд тодорхойлогдоо.

[...]аар ехээр хэрэглэжэ түрүү арга технологи нэб[...] ороохо үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ тухай [...]инэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэ[...]адемиин дурадхалые Политбюро хаража үзэ[...]ной ажахые нигэжэ эрхилхэдэ, тэрэ тогтуури[...]гжэдэг, бүхы дээрээ эрхим шанартай ороохо [...] лаб дээшэлүүлхэ арга олгодог гэжэ ороной [...]нуудта нөөсэлэгдэhэн дүй дүршэл харуулна [...]суудалаар баталан абтаhан тогтоол дотор тэм[...] Энээнтэй хамта бүхы хүдэлмэриие наринаар [...] эрхим hайн сортнуудые хэрэглэлгэ, үтэг[...]дыс, ургамалнуудые хамгаалха зүйлнүүдые, [...]ажахын техникэ хэрэглэлгэ онсо удха шанар[...] 1985 ондо ургаса үгэхэ намарай ургамалнуу[...]а ургуулха түрүү арга технологи нэбтэрүүлхэ [...]йшолуулагдашагүй хэмжээ ябуулгануудые бэе[...]жэ зохихо союзна болон республиканска ми[...]нүүдтэ, албан зургаануудта, партийна, совет [...] органуудта даалгагдаба.

[...]онoo хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша[...] тэдэнэрэй гэр бүлэнэрэй hуудал байдалые саа[...]айжаруулха асуудалнуудые КПСС-эй ЦК-гай [...] зүбшэн хэлсэбэ. Гитлеровскэ фашизмые ба [...]гаризмые бута сохижо, совет арадай түйлаhан [...]0 жэлэй ойтой дашарамдуулан ороhон ажал[...]адхалнууд энэ талаар зохёогдожо байгаа хэм[...]ануудта хараада абтана.

[...]и hэргээн хүгжэлтын 40 жэлэй ойе hайнлэр[...]хэр Н. А. Тихонов түрүүтэй совет партийно[...]твенна делегациин Польшын Арадай Республи[...] дүнгүүд хаража үзэгдөөд, hайшаагдаба. Аха [...]й совет-польско холбоон, тэрэнэй саашанхи [...]адаа КПСС-эй болон совет гүрэнэй политикын [...]убинь, социализмын түйлалтануудые бэхи[...]а хүгжөөлгын, эб найрамдалай болон арал[...]уй байдалай аша туhада социалис хани харил[...] оронуудай саашадаа жагсалгын шухала зүй[...]ог юм гээд Политбюро онсолон зааба.

[...] ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ ажа[...] социально-соёлой байгуулалтын, мүн тэрэшэ[...]орондын оршомдо Советскэ Союзай бэелүүл[...]рамдалта хараа шугамай зарим бусад асуу[...]бшэн хэлсэгдэбэ.

[АХ]А ДҮҮ АРАДУУДАЙ [Б]ҮЛЭ ДОТОР

[...] Соведүүдэй оро[...]радуудтай аха дүү [...]боотой юм. Ре[...]айлдаануудта, фа[...]тарагшадтай тэм[...]н байгуулхы ажал[...] нүхэсэлынь мүн[...]аа. Совет ба га[...]рналистнуудта зо[...] пресс-конферен[...]нээн тухай хэлэг[...]й hүүлээрхи 40 [...]убликын социаль[...]еска хүгжэлтэдэ [...]улагдаба. Июлиин [...]квада, СССР-эй [...]ресс-түбтэ пресс[...] болобо. [...]ин ССР-эй Ми[...] Соведэй Түрүү[...]гэдэхи орлогшо [...]лев тэрэниие нээ[...]бэ. Бүхы союзна республиканудай аха дүү ёhоной туhаламжада түшэглэн, тон богони болзорто үнэhэн тоборог болотороо hандаргагдаhан хэдэн зуугаад предприятинуудые, колхоз, совхозуудые Белоруссиин ажалшад гансал бодхоогоо бэшэ, харин экономико ба соёл болбосороло хүгжөөhэн байна.

Белоруссиин хото городууд болон hуурин тосхонууд дээгүүр эрхэ сүлөөгэй улаан тугай дахин намилзаhан сагhаа хойшо 40 жэл үнгэрбэ. Эдэ жэлнүүдтэ түйлагдаhан бүхы юумэн Соведүүдэй ороной арадуудай хамтын ажалай үрэ дүн болоно.

(ТАСС).

[СС]СР-эй ба США-гай [З]УУШУУЛАЙ УУЛЗАЛГА

[...] (ТАСС). Эб най[...]хин хамгаалгын, [...]ын шахардуу бай[...]уулгын, совет-аме[...]лсаануудай асуу[...]СР-эй болон США[...]улай XIII уулзал[...]агшадай гол ан[...]ба. Совет Молда[...]л хотодо тэрэ [...]рээ. СССР-эй За[...]эмхинүүдэй коми[...]рикан-совет хэл[...]үлөө тэмсэдэг ху[...]идхэhэн байгаа. [...]туhатай уулзалга [...] США-гай деле[...]бэрилэгшэ, Американ-совет хэлсээ хэхын түлөө тэмсэдэг хуралдаанай түрүүлэгшэ Джеймс О'рурк тэмдэглэбэ. Иимэрхүү уулзалганууд саашадаашье үнгэргэгдэхэ ёhотой гэжэ бидэ тоолонобди, гээд тэрэ хэлээ. Манай хоёр ороной залуушуулай үгээ ойлголсолгые ба харилсаа холбооe хүгжөөлгэ США-гай ба СССР-эй арадуудай хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлгэдэ, США-гай ба СССР-эй хоорондохи харилсаануудые hайжаруулгада, тиимэ хадаа эб найрамдал сахин хамгаалгада туhа нэмэри болохо юм.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ОНСО АНХАРАЛДА

Манай совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, мүн нютагаймнай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ниитын малда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байнхай.

Мүнөө жэлдэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг 7 звено эмхидхээбди. Тэдэнэймнай табаниинь гар хажуураар үбһэ сабшана. Энэ хүдэлмэриие июлиин 9-дэ эхилээ һэмди. Тингэжэ түрүүшын долоон хоногой туршада 1450 центнер һайн шанартай үбһэн нөөсэлэгдөөд байба. Гар хажууршадай звенонууд энэ үе соо амжалтатай һайн хүдэлжэ гараа. Республикын габьяата кукурузашан Владимир Матвеевич Баженовай хүбүүн — Н. В. Баженовай хүтэлбэрилһэн коллективэй гэшүүд түрүүлбэ. Тэдэнэр 700 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбэйнгөө 36 шахуу процентыень дүүргэжэ шадаа. Удаадахи һуурида залуу коммунист Г. Г. Баженовай дааһан комсомол-залуушуулай звено гараһан байна. Тиихэдэ совхозой комсомолой комитедэй секретарь Николай Унагаевай ударидаһан гар хажууршад мүн лэ амжалтатай хүдэлөө. Энэмнай хоёрдохи жэлээ удаа дараалан үбһэ хуряалгын үедэ комсомол-залуушуулай звено даажа ябана. Нёдондо хүтэлбэрилһэн коллективынь түсэбтэ даабарияа үлүүлэн дүүргээ һэн. 1984 ондошье түрүүшүүлэй зэргэдэ бата жагсанхай.

Партком, дирекци үбһэшэдэй звенонуудые хүтэлбэрилэгшэдые томилходоо, ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, түрүү һанал бодолоо бодото байдалаараа баталан ябадаг хүнүүдые табиха гэжэ оролдолго гаргаа. Энэ дээрэ дурдаһан коллективүүдые эгээл иимэ нүхэдэй ударидадаг байһаниинь дэмы бэшэ. Гар хажууршадаймнай үшөө хоёр звено залуу коммунистнууд А. А. Казарбин, А. Н. Чижиков гэгшэдтэ даалгагданхай. Эдэ нүхэднай мүрысөөнэй хоёрдохи долоон хоногой дүнгөөр мүн лэ амжалта түйлаа. Жэшээлхэдэ, түрүүшын долоон хоногой туршада эрхимлэһэн Николай Владимирович Баженовай хүтэлбэрилһэн коллективэй гэшүүд июлиин 23-да тэдээндэ үгтэһэн даабарияа гүйсэд дүүргээд байба. Ажахын комсомолой комитедэй секретарь Н. Унагаевай дааһан звеногой гэшүүд хоёрдохи һуурида гараба. Эдэ бүгэдэ баримтанууд партиин гэшүүдэй түрүү ябаха үүргэеэ бодото дээрэнь гэршэлэн хүдэлһэнэй элитэ жэшээ мүн.

Совхозой партийна комитет, дирекци, профком үбһэшэдэй коллективүүдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ябадалда анхаралаа ехээр хандуулна. Тэдэнэй ажалай үрэ дүнгүүдые согсолхо, мэдээсэхэ хэрэг шадамараар эмхидхэхэ гэжэ оролдоһомнай мэдээжэ. Үбһэшэдэй звено бүхэн дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байна. Уялгануудайнгаа ёһоор, манай совхозой хүдэлмэришэд августын 15 болотор үбһэ хуряалгаяа дүүргэхэ ёһотой. Июлиин 23-най байдалаар үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбнай 43,2 процент бэелүүлэгдээд байна.

Ингээд ерэхэлээрнь звенонуудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөнэй эршые һуладхангүй саашадань улам хүгжөөхэ гэһэн зорилго урдамнай табигдана. Тиимэһээ партком ниитын малда тэжээл бэлэдхэгшэдэй ажал хэрэгүүдтэ анхаралаа ехээр хандуулһаар.

Т. АНОСОВА,
Хёлгын совхозой парткомой секретарь.
Бэшүүрэй район.

ЗОНОЙ СЭДЬХЭЛ БАЯСУУЛАГША

КОММУНИСТ ТУХАЙ *хөөрөөн*

ТЭРЭ гэһээр хэдэн һара үнгэршэбэ. Һанахада бүри һаял шэнги. Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театр соо хүн зон олон, хөөрүү хүнэй хэлэдэгтэл, хүл табиха зайгүй гэхээр. Олонхидынь үйлэдбэриин түрүүшүүл, бултадаа шахуу областной партийна конференциин делегадууд. Тоосоото элидхэл дүүрээд, тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэ түлэг үргэлжэлжэ байба. Тиигэһээр байтар саб гэмэ шүрбэһэлиг сула бэетэй, илдам шарахан шарайтай, хурса хорон харасатай нэгэ эхэнэр ендэр дээрэ гаража үгэ хэлэхэдээ суглараһшадые ехэтэ һонирхуулба. Нээрээшье, адаглан шагнажа һуухада зүйтэй юумэн, үнэтэ һанамжа ба бодолнууд яһалахан байгаа бэлэй.

— Ехэ, багашье коллективэй доторой «уларилһаа», хүн бүхэнэй һэшхэлһээ, урма баярһаа хамаг бүхы ажал хэрэгэймнай үрэ дүнгүүд дулдыдана гээшэ,— гээд онсолоо һэн.— Тиимэһээ манай соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэд, коммунистнууд хүмүүжүүлгын ба ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа нэн түрүүн эдэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха ёһотой...

Хожомынь даа, нилээдгүйхэн сагай үнгэрһэн хойно тэрээнтэй уулзажа, ажал хэрэгээрнь һонирхоходомнай үнөөхил тобшололоо баталжа һүүһаниинь мүнөөшье элихэнээр һанагдаадхина. Бүри һаяхан дахинаа хөөрэлдэхэдэмнай, хэдэхэн үгөөр мүн лэ тайлбарилаа һэн.

— Хүнүүдтэй үгэеэ ойлголсожо хүдэлхэ, зоной найдалда хүртэхэ гээшэ ехэ удхатай,— гэбэ.— Энээн тушаа бидэ ходо анхаржа байдагбди. Энэ тэрэ шэнэ юумэ үүсхэхэдээ олоной хүсэндэ түшэглөөгүйдэ аргагүй байдаг. Тиихэдээ партийна болон ниитынгээ эмхинүүдые огто мартадаггүйбди, шухала хэрэгэй гарахада, тэндээ бултадаа хэлсэжэ зүбшэдэг гуримтайбди. Энэмнай нүлөө ехэтэй, ажалдамнай, илангаяа хүмүүжүүлгэдэ горитой түлхисэ боложо үгэдэг даа...

Ингэжэ ажабайдалай жама ёһоной гол һабагшын нэгэ багахан утаһые барижа ябагшамнай жиирэй коммунист Л. А. Хорват гээшэ. Одоошье даа, сэбэр сэхэ, арюун һайхан абари зантай, «хойшо», «урагша» гэжэ мэдэдэггүй, гүн руунь табижархёод лэ һуудаг мэргэжэлтэ болоно. Тиимэл хадань бүхы нүхэдынь хүндэлдэг, үшөө залуушье һаань үгынь дуулажа, хэрэгтэй болоходо зүбшэл заабари абажа ябадаг. Зүгөөр Любовь Акимовнагай ажалайнь намтар юрэдөөл 1976 онһоо эхитэй юм. Энэл жэл «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй «Элегант» гэжэ ательедэ оёдолшоной мэргэжэлые шудалжа эхилһэн байна. Уданшьегүй, ажалша бухэриг аба эжынь багаханһаань, хойшо бороор һургаһаниинь харагдажа эхилээ һэн. Юуб гэхэдэ, залуу басаган гартаа ехэ дүйтэй, һүбэлгэн бэрхэ, юумэ ойлгожо ядахагүй, тиигээдшье гайхалтай үсэд байшоо. Богонихон саг соо ажалайнгаа нюусые шудалжа шадаа юм.

— Энээхэн абари зангаа табягүй даа,— гээд сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь үгэ залгана.— Хүн зондо анхаралтайгаар хандадагаараа, үйлэдбэреэ һайжаруулхын түлөө саг үргэлжэ оролдодогоороо алдартай болошоол. Энэмнай һаһанаа сэхэ руунь хэлэдэг, ажалдаа шалгарһан хүниие саг соонь хаража, магтаха сагаа алдахагүй, мүн муугаар хүдэлдэг хүн нюдэнһөөнь алдагдахагүй даа...

Үнэхөөрөө, нүхэр Хорват партийна даабарияа үнэн сэхээр, харюусалга ехэтэйгээр дүүргэжэ байдаг. Нэгэдэлэйнгээ партбюрогой гэшүүн байһан хадаа ажалша коллективэйнгээ али бүхы асуудалнуудаар һонирхожо, эдэбхи үүсхэлтэйгээр урдахи уялгаяа бэелүүлдэг. Энэнь тэрэнэй үшөө нэгэ шэнжэ шанарые — коммунист хүнэй һайн һайхан талые гэршэлэн харуулна бшуу.

— Жэжэ божо, ехэ бага гэжэ хүлеэжэ байдаггүйб, ямаршье асуудалай гараа һаа, дары түргөөр шиидхэхые оролдодогби,— гэжэ тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.— Илангаяа ажал хүдэлмэреэр ушарһан хэрэгтэ хамааралсаагүй байха юм аалши, хүлеэгээд лэ һуубал дороо ортохош. Иимэ ябадалнууд үшөөл дайралдадаг гээшэ. Хүн бүхэндэ хөөрэжэ, тайлбарилжа ойлгуулха хэрэгтэй...

Зүб даа, хэнтэйшье хөөрэлдэхэдөө ехэ бага гэжэ илгадаггүй, хүн бүхэндэ адли тэгшээр хандадаг, энээндээ таарууджа хөөрэлдөө үнгэргөөд байхадань ажалыншье урагшатай бүтэнэ бшуу. Уласхоорондын байдалаар олон асуудалнуудай гарахада Л. А. Хорват түби дэлхэйн һонинуудаар шэнжэлэл хэжэ, уладуудта хөөрэжэ үгэһэн байна. Үнгэрһэн хахад жэлэй дүүрэмсээр, коллективэйнгээ социалис уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүд ба шэнэ зорилгонууд тухайда мэдээсэл хэбэ. Бүри һаяхан арга нөөсэнүүдые арьбадхаха, бүтээн гаргадаг продукциин шанар һайжаруулха асуудалнуудта хөөрөөгөө зорюулаа.

Зүгөөр, тэрэ ганса энээхэн хөөрэлдөөгөөр уялгаяа хизаарладаггүй, нэгэ аргыень олоод лэ оёдолшон бүхэнтэй ами аминдань уулзажа зугаалдаг гуримтай. Тиигэжэ тэрэнэй оролдолго хүсэлөөр ажалай ба ниитын журам жэншэд-

МОСКВА ОШОБО

Адуу үсхэбэрилхэ, тэдэнэй үүлтэрынь һайжаруулха хүдэлмэридэ үүсхэлтэйгээр оролсожо, ажалай үндэр үрэ дүн түйлаһан районой табан адуушад Москва Бүхэсоюзна арадай ажахын түйлалтануудай выставкын үзэсхэлэн зүйлнүүдтэй, ороной түрүү малшадай, түбхын түрүүндэ адуу үсхэбэрилдэг мэргэжэлтэдэй дүй дүршэлтэй танилсахаяа ошоһон байна.

Районой чемпион гэһэн нэрэ зэргэтэй «Искра» колхозой адуушан Иван Васильевич Белоусов, «Эрдэм» совхозой — Ефим Трифонович Брылев, «Коммунизм» колхозой — Ефрем Евстигнеевич Олешников, «Заганский» колхозой — Андрей Нилович Миронов, республикын суута адуушадай нэгэн, ашаанай, гүйгөөшэ хатарша моридые түлжүүлэн һургадаг, республика дотор морин спорт дэлгэрүүлхэ мүрысөөндэ эдэбхитэй хабаадалсадаг Влас Григорьевич Бурдуковскиин хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ хүбүүниинь Николай Власович гэгшэд аян холые — Эхэ оронойнгоо ниислэл руу зорһон байна.

В. ШИРДАРМАЕВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

Борис Иванович гуша нэгэн жэлэй саада тээ түмэр замай транспортда хүдэлхөөр ерэһэн юм. Түрүүшын үедэ моторельсовэ транспорт дээрэ ажаллаһан байна. Дрезинэ, мотовоз жолоодоо, профсоюзай месткомые хүтэлбэрилөө. Хүтэлбэри коммунист Ерофеевые түмэр замай Сэлэнгын дистанциин мастерскойе даагшаар томилоо һэн. Тэрэ гэһээр найман жэл үнгэрбэ.

Моторельсовэ транспорт хадаа түмэр замдахи байдалда шухала үүргэ дүүргэдэг шуу. Харин дистанциин удха шанар бүришье ехэ. Харгы заһабарилгын хамаг хүдэлмэриие хэхэ, бригада болон околотконуудые хэрэгтэй зүйлнүүдээр таһалгаряагүй хангаха гээшэ харюусалга ехэтэй байгаагүйдөө аргагүй. Ажалша, журам һайнтай тогтониһон коллектив байгуулжа шадаа. Түмэр замай Сэлэнгын дистанциин коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ мастерскойнхид нэгэнтэ бэшэ илаһан солотой.

М. СУТУРИН,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. И. Ерофеев.

Авторай фото.

АЖАЛ ТУХАЙ ХӨӨРЭНЭ

Ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин халуун хаһа соо Кабанскын районой «Байкальские огни» газетын редакци «Колос» гэжэ тусхай хуудаһа гаргажа эхилбэ. Үнгэрэгшэ неделиин вторнигто энэ хуудаһанай түрүүшын номер гараһан байна.

Тус хуудаһануудта ниитын малай үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ябаса харуулагдахаар, дутуу дунданууд шүүмжэлэгдэхээр хараалагданхай. Жэшээлэн хэлэбэл, «Колосой» түрүүшын номерто район дотор үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай мэдээнүүд үгтэһэн, силос дараха траншейнүүдээ саг соонь сэбэрлэн бэлдэжэ шадаагүй байһан Кабанскын шубуунай фабрикынхид мүн витаминтай ногооной гурил гаргадаг агрегадуудаа ашаг үрэтэйгөөр һайнаар хүдэлгөөгүй ажахынууд шүүмжэлэгдэһэн байна. Мүн эндэ үбһэ хуряалга дээрэ амжалтата ажалаараа шалгарһан түрүүшүүлэй дүрэ зурагууд толилогдонхой.

«Колос» гэжэ энэ хуудаһан район дотор тарьяа хуряалгын дүүрэтэр хэблэгдэхэ юм.

Манай корр.

АДУУН҆ ҺҮРЭГӨӨ ОЛОШОРУУЛАЯ

АЖАХЫМНАЙ БАЯЛИГ ЭНЭЛ ДАА

Загарайн районой Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ... ахалагша адуушан Василий Иванович Белых ... хөөрөөнһөө

— Хэр үгһаа адуу морин тарьяаша, малша хүнүүдэй урдаа хараха унаань байһан юм. Тэдэнэр морёор газараа хахалдаг, тарьяа таридаг, элдэб ашаа зөөдэг, малаа адуулдаг бэлэй. Теэд һүүлэй үедэ хаа хаанагүй машина, техникын олон боложо эхилхэдэ морин унаа хажуу тээшээ түрилгдэжэ, тэрэнэй хэрэгынь мартагдажа байһан аад, һүүлшын 4—5 жэлэй туршада энэ һалбариие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхаралай хандуулагдадаг болоһониинь һайшаалтай. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет 1982 ондо колхоз, совхозуудта адуу үсхэбэрилгые һайжаруулха тухай шиидхэбэри баталан абаа һэн. Тэрэнэй һүүлээр республикын ажахынуудта, тэрэ тоодо манайшье райондо һайн үүлтэрэй адууи ондоо область, хизаарнуудһаа асарагдаад, үсхэбэрилэгдэжэ эхилһэн байна.

Мүнөө сагта хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэдышье ехээр оньһожоруулагдажа, ехэнхи хүдэлмэриин машинаар бүтээгдэдэг болоод байхадашье, морёор хэхэ ажал хаанашье олдохол даа. Манай ажахыда мүнөө 130 морид тоологдоно. Энэ бага бэшэ хүсэн. Гадна адуу моридһоо амтатай, хямда сэнтэй мяхан, үнэтэй һайн арһан, эмтэй домтой үндан — сэгээ абтана бшуу. Мориной спорт эрхилбэл, хүдөөдэ залуушуулые түбхинүүлхэ, тэдэниие хүмүүжүүлхэ, мүн энэ һалбарида дурлуулха талаар нилээд социальна удха шанартай байһаниинь элитэ.

Хүдөө ажахые оньһожоруулга адуу моридые үсхэбэрилгэдэ нэгэшье һаад хэхэгүй. Техникээр гүйсэд зэбсэгжэһэн манай совхоздо мори унаа элдэб хүдэлмэридэ, ашаг үрэтэйгөөр хабаадуулагдажа байнхай. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд, зоовет-мэргэжэлтэд намда яһала ехэ туһаламжа үзүүлдэг гээшэ. Тиигээгүй һаань, би яагаад гансаараа үндэр дүнгүүдые түйлаха байгаабиб даа.

...Би түрэл совхоздоо 1972 онһоо хойшо адуушанаар хүдэлнэб. Энэ үнгэрһэн үе соо гүүн бүриһөө шадаал һаа, унага абаха гэжэ оролдогшоб. Һүүлшын гурбан жэлэй дүнгөөр республикын адуушадай дундаһаа шалгаржа, «чемпионой» хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэм. Бидэ нёдондо 36 гүүнһээ 36 түл абажа тушаагаа һэмди. Мүнөө жэлдэ 43 гүүнһээ 41 унага абаха түсэбтэй аад, 43 унага томо болгожо байнабди. Намтай хамта Владимир хүбүүмни дүрбэдэхи жэлээ адуушанаар хүдэлжэ ябана. Тэрэ Совет Армиин сэрэгэй албанһаа табигдажа ерэмсээрээ, минии хүтэлбэрилдэг бригадада ажаллахаяа ороо һэн. Ингэжэ эсэгэ хүбүүн хоёр ажахынгаа адуун һүрэгые олошоруулхын түлөө жэлэй дүрбэн сагта оролдожо ябана гээшэбди.

Адуушанай ажал нилээд орёо бэрхэтэйшье, харюусалга ехэтэйшье, хүйтэн, аагма халуун, хура бороон, саһа шуурган гэжэ илгангүй, ямаршье уларилтай сагта хээрэ һүрэгөө дахаад лэ ябахаш. Тингэжэ адуугаа харууһалаагүй һаа, хайшан гээд амжалта түйлахабши, аргагүй. Эдэмнай нэгэ газартаа байгаад, бэлшэхэ амитад бэшэ ха юм. Ажалдаа харюусалга багатайгаар хандаһанһаа, һүрэгөө ходо тооложо бүридхэжэ байдаггүй дээрэһээ заримашуул адуугаа үгы болгодог, шоно, баабгайда барюулдаг гэжэ дуулагшаб. Иимэ баримтанууд манай район соошье бии ха.

Адуун һүрэг эрхилэгшэдэй гол зорилгонь юуб гэбэл, унага олоор абажа түлжүүлхэ, даажа ябаһан адуу моридоо гарза хоролтодо оруулхагүй хэрэг болоно бшуу. Түл олоор түлжүүлхын тула түбхын түрүүн азарганuудаа һайнаар бэлдэхэ, тэдэнээ ороондо табихынгаа урда тэдэнь таргалуулха, хүшэлүүлхэ хэрэгтэй ха юм. Бидэ шэнэ жэлһээ эхилээд, май һара хүрэтэр азарганuудаа тусхай зоотехническэ заабариин ёһоор бэлдэдэгбди.

Майн һүүл багаар бүхы адуугаа туужа, Сутукулай эхин гэжэ холын бэлшээридэ нүүлэгбди. Тэндээ сентябриин барагдатар адуун һүрэгөө бэлшээжэ, нилээд таргалуулаад бусадаг гуримтайбди. Һөөргөө ерэхэдэмнай адуу морид тоологдожо, шэгнэгдэжэ, тэрээгээр ажалай нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг юм. Мүн эгээл энэ үедэ һүрэг сооһоо һайн, тарган адууи мяханай комбинадта тушаагдажа, юһэн һарын түсэбэй дүүргэлтэдэ абаашагдадаг.

Түл олоор абаад, унага, даагадай шэгнүүр ехээр нэмээхэдээ адуушан бүхэн һарадаа 200 гаран түхэриг хүрэтэр салин абана. Үбэлэй һаранuудта харууһалһанайнгаа түлөө толгой бүхэндэнь 1 түхэриг, үүлтэртэ гүүнүүдэй толгой бүхэндэнь 7 түхэриг, азаргын толгой бүхэндэ 14 түхэриг, унаганай түлөө 1 түхэриг түлэдэг юм. Ингээд хамтын подрядай гуримаар, түйлаһан үрэ дүнгэйнгөө зэргээр түлөөһэеэ абаад хүдэлбэл, маанадта ехэл һайн байха һэн.

Бидэ гүүнүүдэйнгээ унагалха үедэнь үдэр, һүнигүй нарииаар харууһалхые оролдогшобди. Юуб гэхэдэ, азаргатай адуумнай 15—20-доороо гол горхоной эрьеэр, болдог дошотой уһа намагаар таража бэлшэдэг дээрэһээнь, нарай унагадта илангаяа анхаралаа хандуулагдаха ёһотой. Тингээд тэдэнэйнгээ намар 6—7 һаратай болоходонь, эхэнүүдһээнь һалгаажа, амяарладагбди. Энээнэй ашаар манай бригадынхид һүүлэй жэлнүүдтэ нэгэшье унага, даага гарзалуулаагүй. Унагадһаа һалгаагдаһан гүүнүүд хаһа сагтаа хүсэ шадал абажа, хабарынь һайн түл үгэнэ бшуу.

Азарганuудые үбэлдөө байра соо уяанда байлгажа эдеэлүүлээд, апрелиин һүүл багаар һүрэгтөө табижа, гүүнүүдээ ороондо оруулнабди. Һүрэгтэмнай ородой хатарша үүлтэрэй азарганууд бии. Эдэнэй түлынь ехэл һайн.

Мүнөө жэлдэ үнгэрэгдэһэн республикын адуушадай зүблөөндэ хабаадажа, олохон түрүүшүүлтэй уулзажа хөөрэлдөөб, дүй дүршэлыень халажа абааб. Тэрэ үнгэрэгдэһэн зүблөөн дээрэ адуушадай урда нилээд ехэхэн зорилго табигдаһан байна. Тиимэһээ энэ һалбарида хүдэлдэг хүнүүд бүхыдөө хэжэ байһан ажалаа шүүмжэлхы ёһоор хаража, бии байһан дутуу дундануудаа түргэнөөр усадхаха хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Илангаяа олонхи ажахынуудай гүүн бүриһөө унага үсөөнөөр абадаг, эмэ адууе олоор һубайруулдаг, унага хаюулдаг, үхэл гарзада оруулдаг адуушадай дайралдадаг байһандань халагламаар. Иимэ ябадалтай эрид тэмсэхээр саг хүрэжэ ерээ. Энээн ту-

Совет орон дотор

САЯНАЙ ДАЛАЙ ТЭЭШЭ

САЯНОГОРСК (Красноярска хизаар). Красноярска хизаарай верфьнүүдтэ баригдаһан хуурай ашаанай ба нефть юулэдэг суднануудай флотили Саяно-Шушенска нуур сөөрэм тээшэ зүг барин дабшана.

Һүүлэй үедэ эндэ суднануудаар ашаа зөөлгэ улам эршэмтэйгээр хүгжөөгдэнэ. Мүрэнэй эрьенүүд дээрэ бодхоогдожо байһан шэнэ барилгануудта уһан замаар ашаа зөөлгэ үргэдэнэ.

Капитан-һурган хүмүүжүүлэгшэ М. Ашак-Оолой жолоододог суднанууд 200 метр үндэр хаалта дабаха болоно.

АМАР ШАДАРАЙ КОНВЕЙЕР

ХАБАРОВСК. «Овощ бүхэн өөрын сагтай» гэһэн тобшолодо Амар шадарай тарьяашад өөрын тайлбари үгэнэ. Огородой ургамалнуудай рассадые нээмэл грунт дээрэ һуулгаха, эртын овощ хуряаха хоёр хүдэлмэриие тэдэнэр нэгэ доро хэбэ. Хүүгэдэй саадуудта, амаралтын байшангуудта, заводой столовонуудта үгэрсэ, салат, капуста болон редис эльгээгдээ.

Нютагай селекциин түргэн эдеэшэдэг, үндэр баян ургаса үгэдэг сортын ургамалнуудые тарижа, энэ хизаарта эртын овощ хуряаха арга олгогдоо. Алас-Дурнын хүдөө ажахын НИИ-дэ зохёон гаргагдаһан шэнэ сортын зургаан томат, үгэрсэ, капуста тэдэнэй тоодо ороно. Овощ зөөхэ хайрсагууд, продукци хадагалха талмайнууд бэлэн болгогдонхой, овощ буйлуулха предприятинуудай хүсэн урганхай.

ТАБАН КИЛОМЕТР УТАТАЙ СОСТАВ

ЛЕНИНГРАД. Ороной баруун-хойто хубидахи түмэр замаар табан километрһээ дээшэ утатай, 25 мянган тонно ашаа тээдэг состав түрүүшынхеэ ябажа эхилээ. 300 вагонуудые 6 локомотив шэрэдэг байна. Вагонуудта хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд, түлишэ, ой модоной материалнууд ашаатай.

Октябрьска түмэр замай хүдэлмэришэд ашаа зөөлгые таарую зохид болгохо талаар һонирхолтой туршалга хэһэн байгаа. Иимэ туршалгын үедэ ашаа зөөхэ болзор хороогдоһон, 30-һаа дээшэ тонно дизельнэ түлишэ алмагдаһан байна. Поезднуудай эгээл олоор ябадаг түмэр замай участогай бүтээсэ нилээд дээшэлһэн байгаа.

— Уһан замшадай, түмэр замшадай, жолоошодой харилсаата ажал техникэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй юм,— гэжэ Ленинградай транспортна узелай координационно бүлэгэй түрүүлэгшэ, Балтиин далайн пароходствын начальник В. Харченко хэлэнэ.— Поезднуудай болон транспортын замуудай байдалһаа, ашаа эльгээгшэдэй болон тушаажа абагшадай арга боломжонуудһаа дулдыдан, зөөгдэхэ ашаае хубаарилха гэжэ оролдодог байнабди. Ленинград—Прибалтика гэһэн шэглэлээр ехэ ашаанай поезднуудые ябуулхада зүйтэй зүб гэжэ тоолоод, 25 мянга тонно ашаа зөөхэ поезд бүридхэгдэһэн байгаа. Манай дурадхалаар Поволжиин хото городуудта түмэр замаар зөөгдэдэг байһан ашаанай ехэхэн хубинь уһан замаар зөөгдэдэг болоо юм. Жолоошод зөөгдэхэ ашаанай горитой хубиие даажа абаа. Тэдэнэр Ленинградай далайн портһоо баруун хойто хүршэ городуудта ашаа зөөдэг болоо. Энээнэй эсэстэ гансахан мүнөө жэлдэ мянга гаран вагон сүлөөлэгдэһэн, хэрэглэгшэдтэ ашаа абаашаха болзор хурдадхагдаһан байна.

УРГАСА ХУРЯАЛГЫН ХАЛУУН ХАҺА

ГОМЕЛЬ. Белоруссиин ажахынуудай полинууд дээрэ ургаса хуряалгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. Республикын урда районуудай ажахынууд 84 оной ургаса хуряажа эхилээ.

РАПО-гой талаар партнернуудынь ехээр туһална. Техникэ бэлдэхэдэнь тэдэнэр ажахынуудта туһалһан, орооһоной адхагдаха асфальт хушалтатай талмайхануудые бариһан, харгы заһабарилһан байгаа. Ургаса хуряалгада хабаадуулагдаһан бүхы автотранспорт орооһо тушаан абалгын предприятинуудай мэдэлдэ үгтэнхэй.

БУДЖАГАЙ ҮНДЭР УРГАСА

ВУКАНЕШТЫ (Молдавска ССР). Ган гасуурта ходо абтажа байдаг Буджагска тала дайдада орооһо тарьяанай үндэр ургаса абаха гээшэ бэлэн бэшэ. Тарилга хэжэ байха үедэ эндэ шииг нойтон дуталдадаг, харин ургаса хуряалгын эхилхэдэ бороо ехээр ородог шуу. Ургаса ехээр абахын, илангаяа һайн сортын талха хадахын тула тарьяашад айхабтар оролдолго гаргаха баатай болоно. Гэбэшье эндэхи тарьяашад республика доторо эгээл түрүүлэн бэлэдхэлэй пунктда түрүүшын мянган тонно шэниисэ эльгээһэн байна.

Булканештскэ районой газар элдүүрилэгшэд «Гигант» колхоз болон «Победа» совхозой тарьяашадай дүй дүршэл халан абажа, орооһо тарьяа үйлэдбэрилгын түрүү технологи нэбтэрүүлнэ.

РАПО-гой мэргэжэлтэдтэй хамта олохон ажахынуудта тарьялан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулха научна системэ зохёогдоһон байна. Газар бэлдэхэ, сорт шэлэн абаха талааршье нилээд хүдэлмэри хэгдээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Жэшээнь, мүнөө жэлдэ хэрээһэлэгдэн таригдаһан шэниисын полиин гектар бүриһөө дунда зэргээр 50 центнер ургаса абтана. Эхэнхи талмай дээрэ таригдаһан «Обрий» гэжэ сортын шэниисын шанар эрхим гэжэ лабораториин элирүүлээ.

ЗАН-ҮДЫН ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ЛВРЗ-гэй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

АЛДАРТА ЗАМЫНЬ АРЮУХАН

руу hуури эзэлжэ, комсомолой райкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Тэрэнэй жэшээгээр хүршэ нютагуудай хүбүүд hаалишадаар хүдэлжэ эхилээ hэн.

Эхилhэн хэрэгээ үнэн сэхээр хэхэ, сугтаа ябаhан нүхэдтөө туhа хүргэхөөр бэлэн байха ёhотой гэhэн тобшолол Маркел Манчутович тэрэл үедэ хэhэн байха.

hүүлдэ Улаан-Үдэдэ локомотив-вагон заhабарилгын заводто хүдэлжэ эхилхэдээ, түрүүшын үдэрhөө зоноор үгээ ойлголсожо, «өөрын» хүн болоо. Ямаршье хүндэ хүшэр ажалhаа тунхарихагүй, нүхэдөө хүндэлхэ, даажа абаhан хүдэлмэреэ жэншэдгүй дүүргэхэ. Намдуу түбшэн зантай хүн гэжэ хүдөөhөө ерэhэн хүбүүе шэрэм шудхалгын цехэйхид сэгнээ hэн.

Мантыковай хүдэлдэг шэрэм шудхалгын цех өөрын hайн hайхан гурим заншалнуудтай, баян түүхэтэй коллектив юм. 1932 оной июниин 2-то Верхнеудинск хотодо паровоз-вагон заhабарилха завод байгуулха тогтоол абтаhан юм. Партиин уряалаар энэ ехэ барилгада Москва, Ленинград болон олон союзна республиканууд-hаа hайн дураараа хүн зон ерээ бэлэй. Асари ехэ барилгада манай ороной бүхы шахуу үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд хабаадаа. Палатканууд соо байгаад, хүрзэ, носилкаар ажалаа хэдэг hэн. Тэдэ ерээдүйнгөө гэрэлтэ hайханиие өөрынгөө гараар ойртуулжа байгшадай абьяас оролдолго ехэ бэлэй. Хоёрхон жэлэй туршада ой тайга байhан газарта мантан томо завод бодоо. Нэн түрүүн шэрэм шудхалгын цех бүтээлнүүдые үгэжэ эхилhэн түүхэтэй. 1934 оной апрелиин 29-дэ түрүүшын хоёр тонно шэрэм шудхалаа гаргагдаба. Энэ түүхэтэ үйлэ хэрэгэй дурасхаал болгон, түрүүшын шэрэмhээ В. И. Ленинэй дүрэ шудхаhан байна. Харин июниин 24-дэ заводhоо эгээн түрүүн заhабарилагдаhан «ЕЛ-0524» поезд гараба.

Тэрэ үдэрhөө хойшо Буряадай гигантын бэрхэшүүл 17 мянган паровоз, 6 мянган электровоз, 5 мянган тепловоз, ашаанай болон пассажирнуудай 50 мянган вагон «эмшэлжэ», 3 мянган дизель, асари олон запас частьнуудые гаргаhан алдартай. Агуу ехэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түрүүшын үдэрhөө заводойхид фронтдо туhалжа эхилээ. Үйлэдбэриин үндэр амжалтануудые туйлаhанайнгаа түлөө ЛВРЗ-гэй коллектив Гүрэнэй обороной комитедэй дамжуулгын Улаан Тугаар гурба дахин шагнагдаа, заводой табан мянган хүдэлмэришэд гүрэн түрын орден медальнуудта хүртэhэн байха юм. Дайн сэрэгтэ hандаргагдаhан түмэр замай транспортые hэргээн хүгжөөлгэдэ онсо ехэ габьяатай байhанайнгаа түлөө завод 1948 ондо Ленинэй орденоор шагнагдаа hэн.

Эдэ бүхы амжалта туйлалтануудта манайшье цехэй хүдэлмэришэдэй хубита бага бэшэ гэжэ Маркел Манчутович hайн мэдэдэг. Түбшэн хүн металлург болодоггүй, шэлэжэ олоhон мэргэжэлдээ үнэн сэхэ, хатуу зоригтой, тэсэбэритэй хүнүүд эндэ үлэдэг. Ахир бирагүйшүүл галаар сорьёжо байhан пеэшэнhээ далиран ошодог. Заводой түрүүшын стахановецууд, ударнигуудай имагтал энэ цехээ гараhаниинь дэмы бэшэ. Алдарта ажал хэрэгүүдээрээ үг залгамжалагшад Баиновтан, Рабдановтан мүн лэ энэ цехhээ юм.

Урдань hаалишан байhан хүбүүнэй зан абаринь, хүсэл зоригынь эндэл хатуужаа, эмхидхэлшэ шадабаринь элирээ. Маркел цехэйнгээ комсомолой эмхиин секретаряар hунгагдаа, удаань хэбшэдэй бригадые толгойлоо. Завод соо эгээ түрүүлэн коллективтэнь «Коммунис ажалай бригада» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдоhон байха.

Бүхы юумэеэ саг болзортонь бэелүүлжэ үрдидэг: габшагай бэрхээр хүдэлхын хажуугаар Зүүн-Сибириин технологическа институдта hураха, түрэл цехэйнгээ, заводойнгоо ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаха. Инаг нүхэр Сэндэмэтэйгээ дүрбэн хүбүүд басагадаа үргэжэ, хүнэй зэргэдэ хүргэхэ гэжэ оролдоо ааб даа.

Мастер. Цехэй парторганизациин секретарь. Цехэй начальнигай орлогшо. Эдэ бүхы тушаалнуудта Маркел Манчутович үнэн сэхээр, холын хараатайгаар хүдэлhэн байха, тэрэнэй өөрынь үльгэр жэшээ ямаршье уряануудhаа үлүү ехэ этигэл найдабари түрүүлдэг шэдитэй гээд нүхэдынь хэлсэдэг.

Хүшэр хүндэ байдалай тохёолдоод байхада Мантыков цехэй начальник болоо hэн. Гэзгдэлдэ орохо, заримдаа жураамшье эбдэхэ ушарнууд үзэгдэхэ. Теэд коммунистын ухаан бодолоор, шэн зоригоор нүхэдэйнгөө хүсэ шадал, дүй дүршэл элсүүлжэ, журам шангадхаха, социалис мүрысөө эмхидхэхэ гэжэ шиидэhэн байгаа. Хүн зон ушар ёhо мэдэхэ хүтэлбэрилэгшэдөө этигэжэ, ажал хэрэгүүдээрээ дэмжээ hэн. Гээгдэлдэ ороhон цех богонихон саг соо урагшаа дабшажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ бата найдамтай hуурияа эзэлбэ. Социалис уялганууд дотороо ажалай бүтээсые 1 процент дээшэлүүлхэ гэжэ хараалhан байбашье, үнгэрэгшэ 6 hарын туршада 2,8 процентээр дээшэлүүлбэ. Продукциин өөрынь үнэ сэн 0,5 процент нэмэжэ доошолуулха уялга абаhан аад, 1 процентдэ хүргөө. Хэрэглэгшэдтэ түсэбhөө гадуур нилээд олон продукци эльгээгдэбэ.

...Үдэрэй тэн багаар цехтэ заводой начальник Виктор Васильевич Саржан өөрөө орожо ерэбэ.

— Зай, хэр байнат? БАМ-айхидай урда нэрэ хүндэеэ унагаажа байхагүй гүбди? — гэбэ.

—Дүүргэбэбди. Үдын здээнэй hүүлээр ашажа болохо, — гэжэ Маркел Манчутович харюусаба.

— Болоо даа. Урданhаа нааша иимэ hэмнайт, — гэжэ Виктор Васильевич уриханаар, сэдьхэлээ ханангяар энеэбхилнэ.

Цех соогуур начальнигтай ябахадаа, Мантыков сугтаа хүдэлдэг нүхэдөө шэнээр, хажуу талаhаань хараhан шэнги болобо. Эдэмни бултадаа тон түрэл, ямаршье хүндэ сагта бэе бэеэ дэмжэхээр найдалтай зон лэ гэжэ бодоходонь, сэдьхэлдэнь сэсэг hалбарhандал гэрэлтэбэ. Анна Тимофеевна Хренова. Заводто аяар тэрэ хүндэ хүшэр 1941 ондо ерэhэн. Ажалай Улаан Тугай орден hайндэртэ энгэртээ яларуулдаг. Үни хэзээ хүндэтэ амаралтадаа гарахаар болоhон. Теэд бүхэли наhандаа сугтаа хүдэлhэн нүхэдтэйгөө хахасахань хүшэр ааб даа. Борис Бадмаевич Мухлуев Андрей Борисович Инкижинов хоёр бүхы шудхалаануудаа эрхим шанартайгаар хэдэг.

Светлана Владимировна Бузаева. Энэ басаган шэнги бэрхээр хэб хэдэг хүниие эндэ олохогүйт. Мүн лэ орденоор шагнагдаhан. Михаил Калистратович Вахрамеев, участогай мастер Валерий Александрович Бадуев. Алтан лэ гарнуудтай бэрхэшүүл гээшэл даа.

— Сэбэрхэн басагадаа харуулха дурагүйлтэйт, —гэжэ шэмээгүй ябаhан начальник енгүүтэйхэнээр дуугарна.

Мантыков хойноhоонь ябаhан начальнигаа үнинэй мэдэхэ, Виктор Васильевич заводтоо хүндэтэй болоhон хүн. Теэд гансал начальник байhандаа бэшэ. Хүтэлбэрилэгшын тушаалда хүрэтэрөө нилээд халуун шулуу «долёоhон» байха. Заводтоо слесарээр, мастераар, технологоор, тепловозуудые туршагшаар, цехэй начальнигаар хүдэлhэн. Парткомой секретаряар долоон жэл соо ажаллаа. Ушар тиимэhээ завод hайн лэ мэдэхэ болоо ааб даа. Заводойхидшье энэ хүниие hайн мэдэхэ юм. Хүн зоноо хүндэлдэг байбашье, эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг. Хүдэлмэришэд тухай, үйлэдбэри тухайгаа саг үргэлжэ hанаагаа зобожо ябаха. hүүлэй жэлнүүдтэ заводтонь нилээд ехэ хубилалтанууд болоо. Эндэ начальнигай хубита бага бэшэл ааб даа. Табин жэлэйнгээ ойн баярые заводой коллектив нэрэтэй хүндэтэйгөөр угтажа байна. Миин түсэбhөө гадуур туйлагдаhан тонно, процентнүүд бэшэ, зүгөөр хүдэлмэришэдэй ажабайдалые hайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ.

hүүлэй үедэ Буряад ороноймнай орденто ниислэлые ЛВРЗ-гэй бодхооhон байшангууд улам гоёон шэмэглээ. Заводой ажалшадай байдаг газарта 40 мянга гаран хүн ажаhуудаг. Эндэнь хүн зондо хэрэгтэй бүхы юумэн бии: магазинууд, Соёлой ордон, хүүгэдэй хорёод гаран саад, яслинууд, залуушуулай хамтын 7 ехэ байра, 4 библиотекэ, стадион, эмшэлэлгын ехэ комплекс, пионернүүдэй гурбан лагерь, Байгалай эрьедэ аяншалагшадай хоёр бааза, хамhабариин ажахы. Заводой дэргэдэ техническэ мэргэжэлдэ hургаха хоёр училищи, удэшын техникум, түмэр замай транспортын инженернүүдэй институдай филиал залуушуулда hураха, мэргэжэлтэй болохо бүхы арга боломжонуудые үгэдэг. «Локомотив» гэжэ футболистнуудайнь команда энэ нааданда дуратайшуулые өөрынгөө шэнэ илалтануудаар баясуулдаг.

Социально-соёлой үндэhэ hуури байгуулхатайгаа хамта заводой захиргаан партийна организацитайгаа хамта үйлэдбэриин асуудалнуудые урагшатай hайнаар шиидхэдэг. Эндэ түрүү технологическа түхеэрэлгэнүүдые, оньhожоруулгын хэрэгсэлнүүдые тоггоожо, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлнэ.

Бригадна гурим нэбтэрүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргана. Үйлэдбэриин 525 бригадада хүдэлмэришэдэй 60 процентнь оронхой. Томодхогдомол бригадануудай тоо олошороо. Табан жэлэй эхинhээ заводой коллектив 1635 тонно түмэр прокат, 54 тонно сорго, 300 тонно үнгэтэ металл, 3180 тонно түлишэ, 6 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаhан байха юм. Энээнэй ашаар хэдэн зуу мянган түхэригэй продукци, тэрэ тоодо арадай ажаhуудалай хэрэглэмжын зүйлнүүдые үйлэдбэрилөө.

Заводойхид Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Хорёод жэлэй туршада ЛВРЗ холын Яруунын райондо шеф ёhын туhа хүргэдэг. Үнгэрhэн жэлнүүдтэ 300 гаран гэр байра, малай 108 байра, соёлой 12 байшангуудые ашаглалгада тушааhан байха юм. Заводой хамhабариин ажахы жэл бүри ехэ продукци үгэжэ байдаг болонхой.

Буряадай гигантын түүхэ баян даа. Мүнөөдэршье алдар габьяата хэрэгүүдээрээ ойн баяраа угтажа байна. Теэд коллективэй ерээдүйнь бүришье арюун үргэн харгытай. Мүнөө заводые шэнэдхэн үргэдхэлгэ түлэг ябуулагдажа байна, шэнэ цехүүд байгуулагдана, социально-ажаhуудалай эрхэ байдал улам hайжарна. Шэнэдхэн үргэдхэлгын дүүрэхэдэ, завод мүнөөнэй хэмжээндэ орходоо 2,5 дахин ехэ продукци гаргадаг болохо юм. Эдэ асари ехэ зорилгонуудай бэелүүлэгдэхэнь лабтай, заводой коммунистнуудай үүсхэлээр табан жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө эндэ үргэн социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Энэ хүдэлөөнэй түрүү зэргэдэ СССР-эй Верховно Соведэй депутат Юрий Николаевич Родьёвой хүтэлбэрилдэг слесарьнүүдэй бригада, Бүхэсоюзна мүрысөөндэ илаhан токарь Геннадий Николаевич Каменецкий, совет профсоюзуудай тоггооhон П. Ф. Кривоносой нэрэмжэтэ шанда хүртэhэн комплексно бригадын бригадир Виктор Александрович Попов болон бусад олон алдарта хүнүүд дабшана. Мүрысөөндэ онсо шалгардаг түрүүшүүлэй хубита ехэ. Байгша оной эхинhээ түсэбhөө гадуур 5 тепловоз, 2 электровоз, 35 двигатель заhабарилагдаа.

...Ябаhаар ябатараа заводой начальник Маркел Манчутович хоёр стерженщигүүдэй участогта хүрэжэ ерэбэ. Эндэхи станогуудай нэгэндэ сэбэрхэн шарайтай буряад эхэнэр ехэл сүлөө забдагүй хүдэлнэ. Хорёод гаран жэлэй саана Маркел Сэндэмэ хоёр гэрлэхэдээ, залуухан Сэндэмэ тиихэдэ цех соогоо эгээл сэбэрхэн басагадай нэгэн байhан лэ ёhотой. Эдэ бүхы жэлнүүдтэ сугтаа нэгэ цехтэ ажаллаа. Түрүү хүдэлмэришэ басаган энхэргэн эхэ болоо. Үхибүүдшье түргэн хойно хойноhоо ургаа ааб даа. Эгээ одхон Мүнхэнь табадахиие дүүргэбэ. Марина технологическа институдай хоёрдохи курсын студент, Максим сэрэгэй албанда мордонхой. Харин эгээ аха Михаил хүбүүниинь өөрөө гэр бүлэтэй болоhон, хүршэ, механическа цехтэ токарёор хүдэлдэг.

— Хүбүүнэйтнай түлөө Танда, Сэндэмэ, hайн даа эрхим токарь болоо,— гэжэ заводой начальник хэлэбэ. — hаяар түрүүшүүлэй следто эльгээхэмнай. Саашадаа бригадир болгохоор хараалнабди.

Хүбүүн тухайнь начальнигай игэжэ хэлэхэдэнь, Сэндэмэдэ ямаршье шагналhаа үнэтэйгөөр hанагдаба. Хүбүүнэйнгээ үшөө бага балшар байхада, заводой музейдэ асарhанаа Маркел hанаадхиба.

Эндэ сэдьхэл хүдэлгэмэ зүйлнүүд олон юм. 1905 ондо хаанта засагай сагдаанарта буудажа алуулhан табан түмэр замшадай фото-зурагууд. Харьковска областиин Басищево hууринай хажууда Александр Матросовой баатаршалгые дабтаhан Сергей Орешковэй хүүр дээрэhээ асарагдаhан газар, 1932 ондо эгээ түрүүшын шудхалаагаар хэгдэhэн В. И. Ленинэй бюст эндэ табяатай.

Тэрэ гэhээр табин жэл үнгэрбэ. Үшөөшье олон жэлнүүд үнгэрэн ошохо. Гэбэшье энэ шэрэм шудхалаа хүдэлмэришэдэй шэнэ үенүүдтэ революциин геройнуудай, амгалан байдалай, дайнай үедэ харуулагдаhан баатаршалгануудай мүнхэ hүлдэнь болохол.

Валерий ОРЛОВ.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛТЭЙ ХҮНҮҮД

Түгнын участково больница Мухар-Шэбэрэй районой больницануудай дунда эгээл томонь болоно. Эндэ ахамад врачаар Бадма Донсорунович Базаржапов ажалладаг юм.

Тэндэ яаралтайгаар гэшхэлжэ ябаhан үндэршэг нюргатай сагаан халаадтай эхэнэртэй уулзабабди. Тэрэмнай врач Альбина Арсентьевна Базаржапова байба. Тэрэ арбан жэлэй саада тээ Курска медицинскэ институт дүүргээд, тус больницада хүдэлжэ байна.

Больницадань 2 врач, 3 медфельдшер, медицинскэ 8 сестра болон санитарканууд ажаллана. Эндэ 30 хүниие нэгэн доро эмшэлхэ аргатай юм. Үбшэнтэнэй олон болоходонь гэртэнь туhаламжа үзүүлхэ, заримдаа коридор соошье хэбтүүлхэ ушар гарадаг. Больницын коллективэй гэшүүд бултадаа залуушуул гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

— Үбшэнтэниие эмшэлхэдээ шэнэ онол аргануудые хэрэглэхэ гэжэ оролдонобди. hүүлэй үедэ манай больницада үбшэн зониие hайнаар эмшэлхэ талаар олон шэнэ аргануд хэрэглэгдэдэг болонхой. Бидэнэр ахамад врачтаяа, мүн бүхы коллективээрээ арадай элүүрые хамгаалгын хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхын тула ехэ оролдодог гээшэбди, —гээд залуу врач Альбина Арсентьевна манда хөөрэбэ.

Тус больницын медицинскэ дунда мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэд ажалаа яhала hайн мэдэхэ, дүй дүршэлтэй болонхой. Тэдэнэй дунда Нина Доржиева, Елизавета Цыбикдоржиева, Галина Кондратюкова, Галина Козловская, Валентина Фефелова гэгшэд бии. Мүн тиихэдэ Хүсөөгэ нютагта медицинскэ пунктые даагша Анна Дамбаевна Шагдарова нэгэ газарта үни удаан хүдэлжэ, ажалаараа олондо мэдээжэ болоhон юм. Тэрэ удаан саг соо hайнаар хүдэлhэнэйнгөө түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Түргэн туhаламжын автомашинын 1-дэхи классай жолоошон Владимир Яньков коллектив соогоо хүндэтэй болоhоор үнинэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Врач А. А. Базаржапова; физиотерапевт Галина Иннокентьевна Козловская.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

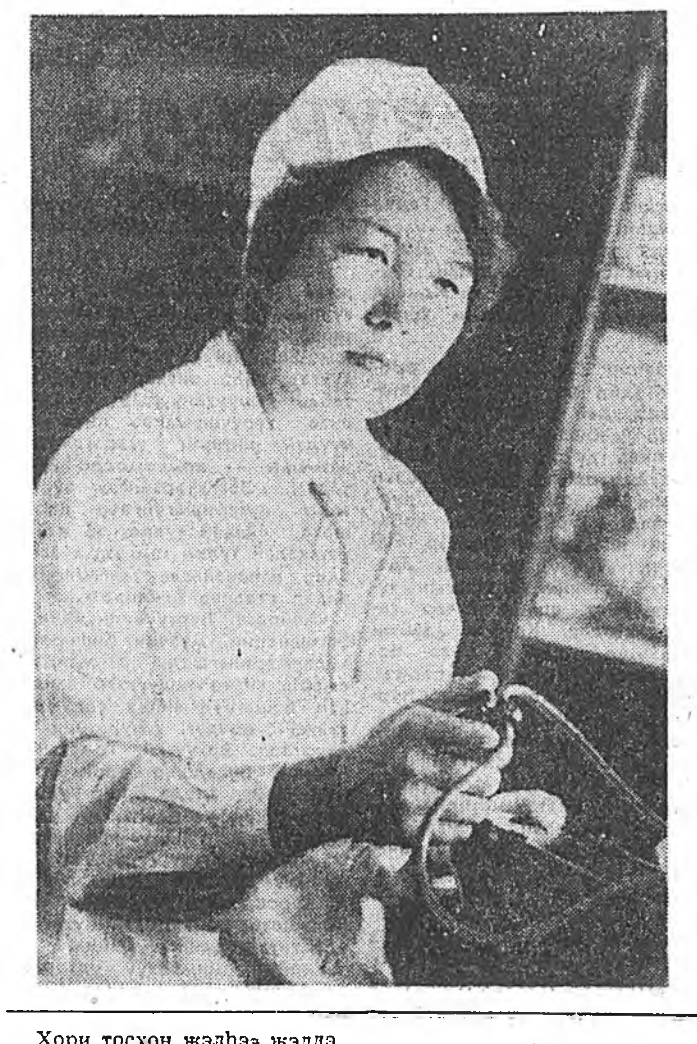

РЕДАКЦИИН ШАН

БАМ-ай Буряадай участогай түмэр замай Таксимоhоо Витим хүрэтэрхи харгыда бороогой тогтоhон уhа урадхуулха тусхай соргонуудые хэхэ талаар шалгарhан бригадада тусхай шан олгохо гэhэн шиидхэбэри Баунтын районой «Витимские зори» газетын редакцида абтаhан байгаа. Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын штабай суглаан hаяхан боложо, Николай Павлович Шаховай хүтэлбэрилдэг хабсаргагшадай бригада шалгарба гэжэ элирүүлэгдэбэ. Редакциин шан — Баунтын районой дайдада ушардаг үнэтэ шулуун болон минералнуудай суглуулбари Н. П. Шаховай бригадада дамжуулагдаба.

Е. БОГАЧЕВ.

АЖАЛШАДАЙ ДУРАДХАЛААР

Хори тосхон жэлhээ жэлдэ улам бүри болбосон түхэлтэй болоно. Районно түбэй урда, хойто захаар олон шэнэ гэрнүүдтэй хэдэн үйлсэнүүд зурын харагдана.

Арадай депутадуудай Хориин поселково Соведэй хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгада анхарал оролдолго гаргаhанай ашаар энэ тосхон соогуур автобусой ябадаг маршрут нээгдэбэ. Тэрэнэй утань hөөргэ урагшаа 14 километр болоно. Хориин баруун захын районно больницаhаа эхилээд, тосхон соогуур хэдэн газарта тогтожо, хүнүүдые абаад, зүүлжээ автостанци хүрэтэр ошоод hөөргөө бусана. Автобус үдэр бүхэндэ 9 рейс хэнэ.

Нютагай Соведэй депутадуудта үгтэhэн захяа соо энэ асуудал табигдаhан юм гэжэ поселково Соведэй түрүүлэгшэ П. Н. Краснопеев хөөрэнэ.

— Зүгөөр манай тосхоной болон хүршэ hууринуудай ажалшадай зүгhөө Хори — Хүлэй тосхон — Булам гэhэн маршрудаар автобус ябуулха асуудал Буряадай автотранспортна управлениин хүтэлбэрилэгшэдтэ үнинэй табинабди, — гэжэ нүхэр П. Краснопеев саашань хэлэнэ. — Энэ асуудалда тодо харюу дурсагдагша управлениин начальник В. Н. Инкеевhээ хүлеэгдэжэл байhаар.

Б. ЦЫДЫПОВ.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАhАА

ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ ХЭРЭГ

МЕХИКО. СССР-эй болон Мексикын хоорондо дипломатическа холбооной тогтоогдоhоор 60 жэлэй ой байгша оной августын 4-дэ тэмдэглэгдэхэ юм. Энэмнай түүхэтэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоно. Хоёр гүрэнэй хоорондохи хани ёhоной харилсаа холбоое хүгжөөлгэдэ тэрэ гансал ехэ үүргэ дүүргээ бэшэ, харин уласхоорондын байдалда нилээд нүлөө үзүүлhэн байгаа. Хани барисаанай ба соёлой талаар андалдалгын «Мексика — СССР» гэhэн институдай президент, урдань Мексикэhээ СССР-тэ байhан элшэн сайд Карлос Сапата Вела ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө энээн тухай мэдүүлhэн байна.

Бүмбэрсэг дэлхэйн баруун хубидахи эгээ түрүүшын ороной — Мексикын залуу совет республикые мэдэрэлгэ хадаа мексикан арадай совет арадта талархадаг байhые, хүдэлмэришэн-таряашадай түрүүшын гүрэниие дүүрэн дэмжэдэг байhыень харуулhан байгаа, гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. СССР-эй ба Мексикын хоорондохи харилсаануудай жэшээ дээрэ ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёhоор зэргэ оршохо тухай ленинскэ бодолой тон шухала байhаниинь үнэншэмөөр батадхагдана гэжэ К. Сапата Вела зааба. Ондо ондоо түбиүүд дээрэ оршодог хоёр ороной хоорондохи аха дүү ёhоной харилсаанууд уласхоорондын байдалда hайнаар нүлөөлдэг, эб найрамдалай, буу зэбсэг хүряалгын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ туhа нэмэри болодог байна.

Үнгэрhэн жэлнүүдтэ СССР-эй ба Мексикын хоорондохи холбоонууд саг үргэлжэ хүгжөөгдэжэ байгаа гээд К. Сапата Вела зааба. Байгша оной август hарада 40 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэ хани барисаанай болон соёлой талаар андалдалгын «Мексика — СССР» гэжэ институдай эдэбхитэй ажал ябуулгын хубита эндэ бага бэшэ. Экономическа, социальна болон соёлой талаар СССР-эй туйлалтануудые институт ндхан дэлгэрүүлдэг, эрдэм ухаанда, техникэдэ, спортдо, литературада ба искусствада амжагдаhан совет туйлалтануудтай мексикан арадые танилсуулдаг юм. Институдай дэргэдэ ород хэлэнэй курса хүдэлдэг, выставкэнүүд ба фотоэкспозицинууд эмхидхэгдэдэг.

ООН: СЕССИ БОЛОЖО ДҮҮРЭБЭ

Индиин океанай талаар ООН-ой тусхай комитедэй ээлжээтэ сесси эндэ боложо дүүрэбэ. Сессидэ хабаадагшадай олонхиин hанамжаар, энэ ехэ райондо эб найрамдалай зоно байгуулха тухай бодолые бэелүүлхэ зорилготой уласхоорондын конференци зарлаха талаар зарим бүтэмжэтэй алхамууд хэгдэhэн байна.

Хоёр долоон хоногой туршада уласхоорондын хуралдаанай зүблэхэ зүлэй асуудалаар проектые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлhэн байгаа. Индиин океанда сэрэгэй ажал ябуулгые хизаарлаха талаар бодото хэмжээнүүдые зохёоh хараалалгада болохоёо байгаа конференциин анхаралые хандуулха гэhэн бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүсэл эрмэлзэлынь комитедтэ ехээр hайшаагдаhан байна.

Сесси дээрэ тодоор элирхэйлэгдэhэн зүйтэй hайн хараа шэглэлэй эсэслэн диилэхэнь урдынхяараал мэдэгдэнэгүй. США-гай болон НАТО-гай сэрэгэй бүлэглэлэй талаар тэдэнэй дүтын союзнигуудай хараа шугам иигэжэ hэжэглэхэ үндэhэ баримта болоно. Тэдэнэй түлөөлэгшэдэй хэлэhэн үгэнүүдээр бодоходо, Индиин океанай талаар уласхоорондын конференци дары зарлалгада али болохоор hаалта хэхэ гээшэ баруунай гүрэнүүдэй зорилго байhан зандаа.

БУРУУШААЛГЫН МИТИНГ

НЬЮ-ЙОРК. Рейганэй засаг захиргаанай арад зондо харша дотоодын болон дайн жүрөөдэлгын гадаадын политикые буруушаалгын олонниитэ зоной хабаадалгатай митинг Такома хотодо (Вашингтон штат) болобо. Тэрээндэ хабаадаhан хотын политическэ, ниитын ба шажанай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд Сагаан байшангай бэелүүлдэг хёмороо зүришэлдөөнэй политикые, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгын дарамтые американ ажалшадта тохохо гэhэн hэдэлгэнүүдыень эрид шууд буруушааба.

Митинг дээрэ США-гай Коммунис партиин түлөөлэгшэ Марджи Сазерлэнд үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй болоод байhан мүнөө үедэ США-гай президент түрүүтэй милитаризмын хүсэнүүдтэ эрид шууд сохилто үгэхэ хэрэгтэй гээд онсолон тэмдэглэбэ. Вашингтоной ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые нөөсэлжэ, уласхоорондын оршомдо балмад тэнэг политика бэелүүлжэ байhанай эсэстэ термоядерна дайнай аюул улам ехэдэнэ гээд тэрэ хэлээ.

ЕГИПЕДЭЙ ПРЕЗИДЕНТЫН ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

КАИР. 1952 оной Египедэй революциин 32 жэлдэ зорюулагдаhан баярай суглаан дээрэ президент Мубарак үгэ хэлэбэ. Тэрэ Египедэй революциин гол ёhонуудта үнэн сэхэ байhые батадхаhан, тэрэнэй ударидагша Г. А. Насерай болон тэрэнэй соратнигуудай аша габьяае үндэрөөр сэгнэhэн байна. Революционно уряануудые бодото дээрэнь эсэслэн бэелүүлхэ шухала гээд тэрэ мэдүүлээ. Египедэй арад зондо эрхэ сүлөө олголго хадаа революциин айхабтар ехэ туйлалта болоно. Феодализмые усадхалга, ажаллаха, хүтэлбэрилгэдэ хабаадаха эрхэ ажалшадта олголго, түлбэригүй hуралсал, Египедые индустриализацилга, ороной газар дээрэхи гадаадын сэрэгэй баазануудые усадхалга, Суэцкэ каналые национализацилга, мүн тэрэшэлэн Асуанай хаалтые барилга хадаа иимэ ехэ туйлалтануудай тоодо оролсоно юм гээд президент хэлэбэ.

СОВЕТ НОМОЙ ВЫСТАВКЭ

МАНАГУА. Сандинис арадай революциин 5 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Никарагуагай ниислэл хотодо совет номой выставкэ, тэрэниие худалдалга эмхидхэгдэнэ. Ород ба испан хэлэнүүд дээрэ 500 гаран ном тэндэ табигдаа. Выставкын нээгдэhэнтэй дашарамдуулан улаан лентые Никарагуагай Национальна hэргээн хүгжөөлгын правительствын хүтэлбэрилхы соведэй гэшүүн Рафаэль Кордова Ривас хайшалба.

Никарагуада эмхидхэгдэhэн шэнэ совет выставкэ хоёр ороной арадуудай хоорондохи улам бэхижэжэ байгаа соёлой талаар харилсаанай болон эбдэршэгүй хани барисаанай үрэ дүн болоно, — гэжэ Никарагуагай номой «Имельса» гэжэ фирмын директор Хулио Лопес мэдүүлбэ. Дүрбэн жэлэй туршада Никарагуа Советскэ Союзтай харилсаа холбоо амжалтатайгаар хүгжөөнэ гээд тэрэ хэлэбэ. Революциин илалтын ашаар иимэ арга боломжо бии болоо юм. Шэнэ общество байгуулга хадаа зам шэлэhэн никарагуан арадта бусад арадуудай революционно дүй дүршэлые халан абахадань, соёл болбосоролтойнь танилсахадань номууд хэрэгтэй болдог байна.

Выставкын түрүүшын үдэр Манагуагай болон ойро тойронхи hуурин газарнуудай хэдэн зуугаад хүнүүд выставкэдэ орожо хараа. Эгээл элдэб наhатай ба мэргэжэлтэй хүнүүдые hонирхуулмаар номууд хүн зоной анхаралые татана. Эндэ марксизм-ленинизмын классигуудай хүдэлмэринүүд, ородой ба мүнөөнэй совет уран зохёолшодой бүтээлнүүд, научна номууд ба уран гоёор шэмэглэгдэhэн альбомууд, хүүгэдэй номууд табигданхай.

Никарагуада иимэ выставкэнүүдые эмхидхэдэг hайн hайхан заншалтай болонхой. Эндэ совет номуудаар улам ехээр hонирхоно. Гансал түбэй бэшэ, харин залуу республикын эгээл холын районуудай хүн зон тэрээгээр hонирходог юм.

ТОЛИ

ЭСЭГЭНЭРЭЙ ЗҮРГӨӨР

...Багшанарай таһалгын үүдые дүмүүхэнээр хаажа, Анастасия Степановна коридор руу гараба. Эндэ бүрэнхышэг. Гансал жэрысэ табигдаһан үргэн ехэ стенднүүд сайбайжа харагдана. «Комсомол-Эсэгэ оронойнгоо түлөө тэмсэлдэ», «Курска тулалдаан», «Доваторовецууд»... Эдэ стенднүүдые үдэрһөө үдэртэ оло дахин харадагшье һаа, Анастасия Степановна дахяад лэ эжэлэнгүй, хоорондуурнь ябажа эхилнэ... Стенднүүд дээгүүр няагдаһан дүрэ зурагуудһаа танил шарайнууд урдаһаань нэгэ гунигтайгаар, нэгэ соггой хүхюунээр, үгышье һаа, томоотой янзаар хаража һууһаншуу. Юрын сэрэгшэдһээ эхилээд, Советскэ Союзай маршалнууд хүрэтэрөө тэдэнэйнь дунда бии. Булта — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатар габьяа харуулһан зон. Дүрэ зурагуудай доогуур — эрэлхэг сэрэгшэдэй дайшалхы намтарнууд, ехэ-ехэ байлдаануудай түүхэ-бэшэг, бусадшье һонин материалнууд суглуулагданхай. Энэмнай дайшалхы габьягай музей гээшэ.

Улаан-Үдын 51-дэхи һургуулида 1967 ондо байгуулагдаһан энэ музей тухай дуулаһан лэ байхат. Стенднүүдэй хоорондуур мүнөө ябажа харагша Анастасия Степановна Дорогина тус музей эмхидхэгшэдэй нэгэн юм. Һургуулиин байгуулагдаһан сагһаа эхилжэ, А. С. Дорогина, Д. В. Зыков, В. С. Петрухина, В. Г. Шергина, И. Г. Злобина түрүүтэй дүршэлтэй багшанар, түрэлхидэй комитедэй түрүүлэгшэ Н. В. Копылов гэгшэд элдэб материалнуудые, түүхэдэ шухаг документнүүдые суглуулжа, музейн үндэһэ һуурииие табижа захалһан байна. Энэ ехэ хэрэгтэнь ВЛКСМ-эй Буряадай обком, Улаан-Үдын комсомолой горком горитой туһаламжа үзүүлээ һэн.

Шэнэ һургуулида дайшалхы габьягай музей нээгдэхэдэ, гүрэнэй архивай хүдэлмэрилэгшэд, дайнай ветеранууд, фронтһоо бусаагүй сэрэгшэдэй түрэлхид — хуу бүгэдэ энэ хэрэгтэ хамааралсажа, музейе эмхидхэгшэдтэ бэшэгүүдые, материалнуудые, үнэтэ шухаг документнүүдые дамжуулһан байна. Гэбэшье музей байгуулха хэрэгтэ аһан эдэбхитэйгээр үхибүүд лэ хабаадалсаа һээб даа. Тэдэнэр абаһаар лэ эдир мүрдэгшэдэй «Байгал» гэһэн клуб эмхидхэжэ, оронойнгоо хизаар бүхэн руу бэшэгүүдые эльгээн, дайнда хабаадагшадтай холбоо барисаатай боложо эхилээ һэн. Энэ хэрэгыень Анастасия Степановна шадамар бэрхээр хүтэлбэрилдэг бэлэй.

...1941 оной хатсуу шэрүүн үбэл Москва шадарай тулалдаанда генерал Л. М. Доваторай ударидаг морин сэрэгэй II корпус онсо шалгарһан байгаа. Энэ байлдаанда баатарай үхэлөөр унаһан Лев Михайлович Доваторай нэрэ хэтэдээ мүнхэлэгдэжэ, тэрээндэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Харин тэрэнэй ударидаһан корпусойхид дайгаа саашань үргэлжэлүүлжэ, эрэлхэг габьягаараа хаа хаанагүй суурхаһан түүхэтэй. Доваторовецуудай олонхинь Берлин хүрэһэн, Илалтын жаргалта үдэрые угтаһан байна. Манайшье республикада суута корпусто алба хэһэн ветеранууд бии гээшэ. Эгээл тэдэнэртэй уулзажа, «Байгалай» эдир мүрдэгшэд доваторовецуудай дайшалхы намтараар һонирхожо эхилһэн юм. С. Б. Хандажапов түрүүтэй нютагаймнай ветеранууд үхибүүдтэ материалнуудые суглуулхадань нилээд туһалһан байна.

Тиигэжэ 1977 ондо доваторовецуудай VI слёдой Москвада болоходо, «Байгалайхидшье» уригдаһан юм. Армавир, Ставрополь, Витебск, Смоленск болон оронаймнай бусадшье хото городуудһаа ошоһон эдир мүрдэгшэд тус слёдто хабаадаа. Эгээл ехэ һонирхолтой материалнуудые суглуулһан манай түлөөлэгшэд слёдто уригдаһан ветерануудай баясхаланда хүртөө һэн. Тэндэ манай эдир доваторовецууд суута геройн наһанайнь нүхэртэй, мүн басагантайнь уулзаһан, сэдьхэлэй халуун хөөрэлдөө үнгэргэһэн байха юм. 1981—1982 онуудай үбэл тэдэнэр мүн лэ Москва ошожо ерээ. Гадна Ташкентээршье ябажа үзөө. Тэндэ ябахадаа, Лев Доваторотай суг дайлалдаһан, суута тагнуулшан ябаһан Исмаил Салимовтай уулзаһан ушартай.

Мүнөө зун 6-дахида ороһон эдир мүрдэгшэд доваторовецуудай дайшалхы замуудаар дабшана. Һаяхан һургуулияа дүүргэһэн 10-дахиинхидай хэрэгые тэдэнэр халан абаба ха юм. Бүхыдөө һургуулида дүрбэдэхиһөө арбадахи классууд хүрэтэр 900 гаран үхибүүд һурана. Эдэнэй олониинь мүрдэлгын хүдэлмэридэ шуналтайгаар хабаадалсадаг. Клубай эдэбхитэд мүрдэлгын 17 бүлэг болошо хубаараад, хүдэлмэриеэ ябуулдаг байна. Һургуулияа мүнөө дүүргэжэ гараһан Наташа Заиграева, Нина Абрамова, Юля Горячева, Лариса Зандеева гэгшэд суглуулһан үнэтэ материалнуудаа, эмхидхэһэн музейгээ Лена Медведева, Оля Кушнарева түрүүтэй эдир халаандаа дамжуулаад ошоо. Эхилһэн хэрэгыень дам саашадань үргэлжэлүүлхэ, музейгээ улам баян, үргэн ехэ болгохо тухайгаа үгээ тэдэнь үгөө бшуу. Тиин үнэхөөрөөшье, «Советскэ Союзай Герой, гвардиин полковник В. Б. Борсоев» гэһэн стенддэнь, бусадшье хабтаһануудтань шэнэ материалнууд һаяхан нэмээгдээ.

Мартагдашагүйгөөр хадуугдаһан баяр жабхаланта үдэрнүүд музейн түүхэдэ хэды олон бэ даа! В. Б. Борсоевой аха — Илья Бузинаевич Борсоевой, геройн дайшалхы нүхэдэй, онсолбол, Николай Фролов, Василий Березин гэгшэдэй үхибүүдтэ айлшаар ерэһэн үдэрнүүдые мартахаар аал!.. И. С. Салимов, А. В. Чапаев, В. С. Петров болон бусад суута геройнуудһаа бэшэгүүдэй ерэһэн үдэрнүүдыешье үхибүүд мартадаггүй.

Эдир мүрдэгшэд мүнөө 150 гаран хүнтэй саг үргэлжэ бэшэлсэнэ. Гадна Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай анкетэнүүдые тэдэнэр бэлдэжэ байнхай. Илалтын 40 жэлэй ойн һайндэрһөө урид энэ хүдэлмэреэ дүүргэхэ даабаритайнууд юм.

Сагай ошохо тума музейн жаса баяжажал байна. Һургуулиин ажабайдал музейтээ таһалгаряагүй холбоотой ха юм даа. Анха түрүүшынхиеэ хүүгэд эндэ октябрятануудай табан хушуухануудые зүүдэг, анха түрүүшынхиеэ пионернүүдэй тангариг үгэдэг, хожомынь — комсомолдо абтадаг... Эсэгэнэрэйнгээ зүргөөр сухаришагүйгөөр дабшаха, үнэнэй түлөө, эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ тухай эдир наһанайнгаа тангаригые эндэл тэдэнэр шэбшэдэг...

«Хайрата һургуулиинхидни, багшанарни, музейн бишыхан хүдэлмэрилэгшэд, мэндэ амар!» — гэһэншүүгээр эхилһэн бэшэгүүд иишэ саг үргэлжэ ерэдэг. Һургуулияа дүүргээд, Эрхүүгэй, Томскын, ороной бусадшье олон городуудай дээдэ һургуулинуудта һуража байһан гү, али үни хүдэлжэ эхилһэн зон иигэжэ мэндээ хүргэнэ гээшэ. Эдэнэй олонхид, жэшээлбэл, Л. Фоос, И. Михайлова, О. Большакова гэгшэд музейн эдэбхитэд байһан байна.

Харин иимэрхүү удхатай бэшэгүүд бүришье олоор ерэдэг:

«Хүндэтэ үхибүүд! Бэшэгүүдэйтнай түлөө бултандатнай һайниие хүргэнэб. Гансаардаһан намда тэдэтнай юунһээшье сэнтэйгээр һанагдана даа. Булыетнай халуунаар тааланаб. Амгалан һайханиие хүсэн үлэгшэ дайнай ветеран В. П. Родионов».

...Эдэ бэшэгүүдые харуулхадаа, Анастасия Степановна сэдьхэлээ хүдэлэнги янзатай байгаа һэн. Тиигэншьегүй яахаб даа. Мүнөөнэй жаргалта байдалай түлөө гал уһан соогуур ябажа тэмсэһэн зон үхибүүдтэ бэшэнэ ха юм. Хара утаагаар бушхаһан холын тэрэ үдэрнүүд тухай, алдалан унаһан нүхэд тухайгаа, шархиран үбдэһэн шарханууд тухайгаа... Ветеранууд һурагшадта, эсэгэнэр — хүүгэдтэ бэшэнэ. Эб найрамдалые, үүлэгүй огторгойе гамнан сахихыень тэдэндээ захина!

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

Владимир ПЕТОНОВ

ЭГЭЭ ҺАЙХАН

Эмжэн энэ дэлхэй дээрэ
Эгээ һайхан хаана гээшэб!

Эжы, абын альган дээрэ
Эрхэ монсог эдир наһан —
Энэл хадаа эгээ һайхан.
Эмжэн энэ дэлхэй дээрэ
Орьёл үндэр ямар юумэб!

Үндэр наһан,
Хуби заяан,
Үргэн байдал, үнэр жаргал,—
Энэл хадаа орьёл үндэр.

* * *

«Булжамуурта Ороны»*
гараба.
Булжамууртал одоо дэгдэшэбэ.
Гартам орохоор бэшэ —
тарашаба.
Гараг-һангай гэгдэшэбэ.
Бэшэгдэжэ байхадаа — манайл.
Бэшэгдээд байхадаа — арадайл.

Хэлэгдэхэ юумэн хэлэгдэхээ
болёо.
хүсэхэ гэхэдэш — хүсэгдэхөө
болёо,
Бариха гэхэдэш —
барюубшагүй,
нэмэхэ гэхэдэш —
харюуса үгы.
Түүхэйшье һаа — амтатай
шэнги,
дүүрээшье һаа —
дутагдалтай шэнги.

* «Булжамуурта Орон» гэһэн согсолбори тушаагаа автор хэлэнэ.

* * *

Бэчин гү, али мэчин гү!
Баруун буряад «мэчин» гэдэг.
Нээрээшье,
бэчинэй дээгүүр абирдаг
хадань,
мүшэнтэй жэшээ гэжэ
тухайлнаб.
Арбан нэгэ амитанһаа
бултанһаань
абирхадаашье,
харайхадаашье,
собхорходоошье үлүү —
ахин ябадаг хадань
аяар холын мүшэнтэй
сасуулаа.

Тиимэһээ,
бэчин жэл —
үндэр жэл.

Мүшэн мэтэ хурса,
мүшэн мэтэ түргэн,
мүшэн мэтэ солбон,
мүшэн мэтэ хатуу.
Мүшэн үндэр заяатай,
мэчин түргэн ухаатай —
бэчин жэлдэ түрөөшэн.

СЭХЭ РУУНЬ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ХУБСАҺАЯА ХАРАД ГЭЖЭ ҮМДЭДЭГ БОЛОЁЛ

Урдань шэнэ хубсаһа, сабхи гутал абахань бэлэн бэшэ хэрэг байһан юм. Шэнэ хубсаһатай болохын тулада зариман хамаг юумэеэ алман гамнажа, эдеэ хоолоошье татадаг байгаа.

Мүнөө хубсаһа абахын тулада гэдэһээ үлдэжэ ябаха хэрэг үгы болонхой. Ехэхэн юумэ абаха болоходоо, гэр бүлынгөө бюджедыел онлоогоор хубаарилха ёһотой болодог гээшэ. Харин гадаадаһаа ерэһэн джинсэ үмдэ абаха гэбэл, хармаанаа нилээд тонширхо хэрэгтэй болодог. Юундэб гэхэдэ, хонжоо наймаанай сэнтэй иимэ үмдые абахын тулада һарынгаа салин бултыень үгөөд, үшөө нэмэрлихэ хэрэг гарадаг. Теэд хүн бүхэн зоөридөө эзэн, яажашье тэрэнээ үреэ һаань, бусадта хамаатай бэшэ.

Мүнөөмнай манай промтоварна магазинуудта хамаг бүхы юумэн бии болонхой гээшэ. Наада бариин бү миһэлзээгты. Харин универмагта ошоод харагты: хүлһөө эхилээд толгой хүрэтэрөө танай үмдэхэ хубсаһан тэндэ байхал. Танда һайн пальто болон костюмуудые, самсанууд болон гутал харуулха. Гэбэшье бидэнэр олон ушарта тэндэһээ юумэ абангүй бусадаг болонхойбди. Юундэб гэхэдэ, манда минии лэ бүхэ, һайн пиджак бэшэ, харин гоё, моодно пиджак хэрэгтэй бшуу. Харин моодо гээшэмнай һарьһан эхэнэр шэнги ходо хубилжа байдаг ха юм. Тиигээд лэ манай ажахын хүдэлмэрилэгшэд тэрэнэй хубилха бүри хубсаһаяа шэнэлжэ үрдинэгүй.

Харин юумэнэй хомор байхада, тэрэниие ямаршье аргаар һаань, олохо гэһэн эрмэлзэл түрэдэг. Мүнөө олон хүн гадаадын моодно хубсаһа үмдэдэг болонхой. Тэдэнь заабол хуулита бэшэ нюуса тойруу аргаар абтадаг гэжэ хэлэхын аргагүй. Олон мянган совет хүнүүд мүнөө хилын саана гарадаг болонхой гээшэ. Тиигээд тэндэһээ бусахадаа, минии лэ сувенир бэшэ, харин манай эндэ гүйсэд һайнаар гаргагдадаг болоодүй хубсаһа хүнар абаад ерэдэг.

Наһатайшаг боложо ябаашад тэрэ үелөө суурхаһан «Бродяга» гэжэ энэдхэг фильм хараһанаа һанана ёһотой. Радж Капурай наадаһан тэрэнэй геройнь гансал өөрынгөө гүрэндэ хэглэдэг хубсаһа үмдэдэг нэгэ «патриодто» зорюута үһэрин, шимэшүүгээр дууллаһан байна: «Оймһомни американ моодно үмдэмни британска дэльбэгэр шляпамни ороднье һаа, сэдьхэл бодолни энэдхэг юм». Патриот хүн заатагүй өөрынгөө орондо гаргагдаһан хубсаһа үмдэхэ ёһотой гэжэ болохогүй. Тиин хилын саана хэгдэһэншье һаа, бэедэ тааруу джинсэ үмдөөд ябаһан хүниие шоо үзэхэ ёһогүйбди гэжэ һананаб. Харин эндэ юун аюултайб гэхэдэ, гадаадын лэ хубсаһатай һаа, ёһотой хүн гээшэ гэжэ тоолоходонь муухай.

Заримдаа манда гаргагдаһан һайн юумэндэ хилын саанахи саарһа няадаг болонхой. Зарим үлүү «гоёмсуу» хүнүүд үнгэрхэдөө нюдэнэйнгөө хараа муулхаахаһаа айнгүйгөөр нюдэнэй шэлэй «фирменнэ» этикеткыень абангүйгөөр зүүлэг байна. Харин элдэб эсын бэшэгтэй эреэ маряан майкатай, мүн американ арминии зурагаар тэмдэгтэй самсатай, манда харша хари оронуудайшье тугуудые гоёожо зураһан сүүмхэтэй хүнүүд гудамжада дайралдадаг. Нэгэ инвалид-фронтовигой редакцида эльгээһэн бэшэгые мартадаггүйб. Тархидаа нэгэ ялагар гоё косынка зүүһэн залуу басаган тухай тэрэ ехэ дураа гутангяар бэшэһэн байгаа. Юун бэ гэхэдэ, тэрэ косынкадань Европын географическа карта зураатай, харин хилэнүүдынь гитлеровецүүдэй һанаашалдаг ёһоор зурагдаһан байгаа бшуу.

Энэмнай моодоһоо үнгэрһэн ябадал болоно. Үнгын гоё тряпка иишэнь эльгээхэдээ, манай үзэл сурталай дайсад энэ мэтын зураг зорюута хэнэ бшуу. Тэдэнэй түсэб бодолынь элитэ, мүнөөдэр совет хүбүүн американ десантнигуудай һүлдэ тэмдэгтэй самса үмдэхэ, үглөөдэр рок-н-ролһоо һалахаа болишохо, харин нүгөөдэр хэлэхэдээ, манайда орходоо Баруунай юумэн хуу һайн гэхэ бшуу. Ингэжэ хамаагүй, нюдэ балай ябаха гээшэ буржуазна номнолдо ехэ туһатай.

Моодно хубсаһа, мүнөө үеын хатар танца, дуунуудые бии болгохо ёһотой аад, тэрэнээ хэжэ үрдидэггүй хүнүүд эдэ мэтын ябадалнуудһаа зохихо тобшолол хэжэ, һайнаар хүдэлдэг болохо, олониитын буржуазна культура гэдэгэй нэбтэрхэгүйн тулада тэндэхиһээ үлүү һайн юумэнүүдые саг соогоо элбэгээр бүтээдэг болохо ушартай юм бэзэ. Гэбэшье хүн бүхэн харюусалгаяа мэдэрхэ ёһотой. Бүдүүлигшэгээр хэлэһэндээ уушалал гүйха байнаб. Гэбэшье океанай саанахи үмдэ бэедээ шагтагалхадаа, энээгээрээ юу номнохо болонобиб гэжэ бодожо үзэхэ хэрэгтэй. Хүн бүхэндэ совет омогорхол гэжэ байха ёһотой.

Хүн бүхэн дураараа хубсалха эрхэтэй. Импортнэ джинсэшье үмдэхэдэнь болохо. Зүгөөр лэ энэнь наһанайнь, бүхы зорилго, удхань бү болог лэ.

Валерий ЕВСЕЕВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной шангай лауреат.

ҺУРГААЛ ТУХАЙ СЭСЭН ҮГЭНҮҮД

Юртэмсын ухаан — хүндэ,
Хүнэй ухаан — эрдэмдэ.

Далай уһаар ханадаггүй,
Мэргэд номоор ханадаггүй.

Бүтүүе тааха — эрдэм,
Бүгэдые мэдэхэ — ухаан.

Сэлэй ехэ далайда,
Сэсэнэй ехэ эрдэмдэ.

Үгырхэгүй баян — эрдэмһээ,
Үхэхэгүй соло — шканһаа.

Хүлэг туруугаараа шалгардаг,
Хүн эрдэмээрээ шалгардаг.

Эрдэни бэетэн
Эрдэм һайтан,
Эрдэнийһээ эрдэм дээрэ,
Эдһээ янза дээрэ.

Эрдэмтэ хүнһөө омог
гарахагүй,
Эрдэниин шулуунһаа эдирээ
гарахагүй.

Һунгама баян —
һургаал,
Эрхим баян —
Эрдэм.

Һайхан дэгэл үмдэһэн хүн
һаблаһан эрдэм үгы һаа,
зураг шэнги.

Эдээр бэеэ шэмэглэнхаар,
Эрдэмээр шэмэглэһэн дээрэ.

Эрдэм һураха — хэшээлэй,
Эрэ болохо зоригой.

«Хододоо наратай байг лэ»,— гээд,
Ходорхой аялга гаргажа,
Хургануудни клавишануул дээгүүр
Хурдан гэгшээр гүйдэг юм.
Аялга дуугаа наадажа,
Аба, эжыгээ хүхеэнэб.
Аятай зохид дуугаараа
Үбгэн абаяа хүхеэнэб.

О. ОЧИРОВАЙ фото.

УРАН ЗОХЁОЛШОД БАМ-да

Буряадай уран зохёолшодой холбоондо уржадэр суглаан болобо. Тэрэ суглаан дээрэ хоёр ехэ асуудал зүбшэн хэлсэгдээ: БАМ-ай барилгашадые соёлой талаар хангалга; драматургнуудай зональна зүблөөнэй дүн тухай.

Суглаан дээрэ табигдаһан нэгэдэхи асуудалаар Буряадай Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшын орлогшо Ч-Р. Н. Намжилов элидхэл хэбэ. БАМ-ай барилгын анхан эхилһэн сагһаа хойшо арбан жэлэй ой энэ жэлдэ гүйсэхэ. Энэ хугасаа соо уран зохёолшодной агууехэ барилгада хабаадажа байһан хүн зониие хангаха хүдэлмэридэ һаһала эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Бүлэг бүлэгөөрөө БАМ-ай барилгада ошожо, тэндэхи барилгашадтай уулзаад, удаань очерк, замай тэмдэглэл, шүлэг, поэмэ, рассказ ба повесть бэшэһэн нүхэд уран зохёолшодой дунда олон. Заримыень онсолбол, Буряадай АССР-эй арадай поэдүүд Н. Дамдинов «Гэсэрэй зүргөөр» гэһэн поэмэ, Ц-Д. Дондокова Ф. Сахировтай хамта «Ехэ хонхо» гэжэ зүжэг, Буряадай АССР-эй соёлой габьята хүдэлмэрилэгшэд К. Балков «Мульһэн харгы», Ц. Галанов «Саран хүхы» гэжэ повестьнүүдые, поэт Г. Дашабылов замай тэмдэглэл бэшэһэн байна. Мүн баһа 1982 ондо БАМ-ай Буряадай участогта литература, искусствын үдэрнүүд үнгэргэгдэжэ, хоёр бүлэг уран зохёолшод энэ хэмжээ ябуулгада хабаадаа.

Мүн баһа түбэй городуудһаа ерэһэн уран зохёолшод БАМ-ай Буряадай участогта заатагүй ошодог байгаа. Жэшээнь, 1980 ондо мэдээжэ уран зохёолшо Юрий Рытхэугэй хүтэлбэри доро Ленинградай бүлэг уран зохёолшод Буряад орондо ерэхэдээ, Северобайкальск хүрэтэр ошоо юм.

Тиихэдэ «Байгал» журналай редколлегиин үүсхэлээр манай ороной уран зохёолшодой гар табилгатай номуудай библиотекые суглуулжа, БАМ-ай барилгашадта бэлэглэһэн ушар горитойхон үйлэ хэрэг боложе үгөө һэн. Дүн хамта 1600 гаран ном түрүүшын ээлжээндэ бэлэглэгдээ. Ород совет литературын классик гэгдэһэн Михаил Шолохов, Константин Федин түрүүтэй оюун бэлигтэ уран зохёолшодой өөһэдынь гар табилгатай номууд тэрэ библиотекын жасада бии һэн.

Мүнөө үедэ Буряадай участогай барилгашад Шэтын областиин газар дээрэ гараад ажаллажа байнхай. Хоёр тээһээ рельснүүдээ залгалдан уулзаха үдэр хүрэтэр үсөөхэн саг үлөө. Гэбэшье рельснүүдэй залгалдахада агууехэ барилга түгэсэбэ гэжэ ойлгожо болохогүй. БАМ шадарай баялигые олзоборилхоһоо эхилээд, бүри ехэ ажал саашадаа хэгдэхээр хүлеэгдэнэ. Тиимэһээ БАМ-ай барилгашадые соёлой талаар хангалга улам эдэбхитэйгээр ябуулагдаха зэргэтэй. Энээнһээ уламжалан, уран зохёолшодой дүрбэн бүлэг жэлэй дүүрэтэр БАМ руу эльгээгдэхээр хараалагдана. Тэндэ ошоһон уран зохёолшод уншагшадтаяа уулзажа, зохёолнуудтаяа, хэжэ байһан ажалайнгаа түсэбтэй танилсуулха байна.

Уран зохёолшодой холбооной литературна консультант Ц. Р. Галанов хоёрдохи асуудалаар мэдээсэл хэбэ. Драматургнуудай зональна зүблөөн манай Буряад орондо гурбадахяа үнгэргэгдэбэ. Мүнөө жэлдэ болоһон зүблөөндэ Тувын АССР-эй, Яхадай АССР-эй, Эрхүүгэй областиин ба манай драматургнууд хабаадаа. Мэдээжэ совет драматург Леонид Жуховицкий, Елена Зубкова, Москваһаа ерэһэн хэдэн залуу шүүмжэлэгшэд энэ зүблөөе хүтэлбэрилһэн байна.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар Н. Дамдинов, А. Щитов, Г. Дашабылов болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

ГЭРЭЙ ОРОЙН «ШҮДХЭР»

ШОГ РАССКАЗ

Нэгэ нютагта угаа һүзэгтэй, дээрэ зүрхэтэй халтад лэ гэһэн юумэнһээ сошожо зободог Норбо гэжэ үбгэн бии һэн ха. Нэгэтэ тэрэнэй бэри хүбүүнтэнииинь совхозойнгоо хонин һүрэгые харууһалжа байһанаа ээлжээтэ амаралтаяа абажа, нютагайнгаа аршаанда һууха ошобод. Тэдэнэйнгээ бусажа ерэтэр Норбо үбгэн хониень хаража үгэхээ зүһаландань ошоһон юм. Тэрэ Нэгэ хэды үдэр хониень ядаралгүй адуулба. Нэгэтэ наранай оромсоор, хонидоо хорёодонь хаагаад, сайгаа шанажа ууxаяа зүһалан гэр сооxи түмэр пэшэндээ гал аһааба.

Хуурай гэшүүһээр түлигдэһэн галын няжаганан носожо, удангүй гоготой сайнь харьялаадхиба. Үбгэн сайгаа сайлгажа, садатараа, хүлэршэтэрөө тэрэнээ ууба. Сайлажа, эдеэлжэ дүүргээд, үбэрһөө гааһаяа гарган, тамхилжа һууба ха. Хүсэд тамхияа татажа үрдеэдүйдэнь гэр дээрэнь хэншьеб ханяахадал гэбэ. Норбо үбгэн гайхан шагнаархана. Дээрэхинь дахин ханяагаад, һаршаганан, хүндөөр ябасагаана. Энээниие дуулажархиһан үбгэжөөлэй нюрга руунь хүйтэ даахадал гэшэбэ. Тиигээд лэ һанаха мэдэхэ мэгзэм тарнияа уншажа оробо ха юм. Тиихынгээ забһарта:

— Ай, энэ Нянлаг баянай гэртэ шүдхэр үхэдэл ябана гэжэ урдань, минии багада хэлсэдэг байгаа. Тэрэ баян ехэ алта, мүнгэтэй байгаа гэлсэдэг һэн. Нэгэтэ зун наһа бараха дээрээ тэрэ ехэ алта мүнгэндөө һанаата болоһоор «мордоо» гэлсэдэг байгаал.

Тиигээд лэ зүһалан гэрээ эрьежэ ерэхэдээ шүдхэр болошоо... Гэрэйнгээ газаа ябахыень харабабди гэжэ зоной хэлэхые дууладаг һэм,— гэжэ зосоогоо шэбшэнэ.

Үнөөхи гэр дээрэхинь бүри шангаар нэжэгэнэн, юушьеб сохиходол, наншахадал гэбэ. Энэ үедэнь юушьеб муухайгаар абяа гаран шашхаад, һаршаганан буухань дуулдана. Эдэ бүгэдые дуулаһан үбгэн бүри ехээр айһан, сошордоһондоо мууража унашалай! Хэды шэнээн саг соо тэрэ мэдээгүй хэбтээ юм, юрэ бү мэдэе. Нэгэ мэдэхэдээ, гэрэйнгээ тэг дунда шала дээрэ хэбтэбэ. Гэртэхи лампань носошонхой, өөрынь унтадаг орон дээрэ нэгэ хүн хана түшэн хэсылдэжэ һууба. Хажуудань нэгэ алагдаһан нугаһан хэбтэнэ. Нүгөө таладань бүү түшүүлээтэй.

Норбын үндыжэ бодоходо үнөөхи хүниинь хажуудань ерэһээр:

— Амар сайн, Шойндоной баабай! Би танда айлшалжа ерээ гээшэ һэм. Наранай орооогүй байхада ерэхэдэм, гэртээ үгы байгаалта. Танай ерэхые хүлеэнгээ энэ гэр дээрэтнай гаража, амаржа хэбтэн гэхэдээ, бүхөөр унташоолби. Боро хараанаар һэреэд, гэрэйтнай пеэшэнгэй хоолойһоо утаанай гарахада, ерэһыетнай мэдээд, гэртэтнай орожо, лаампыетнай носообоб. Танай гэрэйнгээ тэг дунда шала дээрэ хэбтэхые хараад, хаана архи уугаад һогтошоо гээшэб гэжэ һанаалби. Зай Шойндоной баабай, энээхэниие уужа толгойгоо заһая,— гэсэгээн, тэрэ хүн үбэрһөө дунда ороһон шэлтэй архи гаргажа харуулба. Тиигээд тэрэ хүн үноөхи алаһан нугаһаяа абажа:

— Энээниие шаража эдие. Хоёр нугаһа алаад ерээ һэм. Тиигээд гэрэй оройдо гарахадаа, тэдэнээ абаад гараа һэм. Нилээдгүйхэн унтаад, һэрин гэһээмни, нэгэ эреэн миисгэй нүгөөдэ нугаһыемни эдижэ байгаал. Уураа хүрэһэндөө тэрээндэш модон шиидэмаар һайсахан хүрэжэ абааб. Нохой ехэ... Зай, тэрэшье тэрэ, энэ бүтэн нугаһыемни шаража эдие,— гэбэ.

Үбгэн тэрэ хүниие харахадаа, олоһон мүнгэеэ архи болгожо уудаг, уһан архиншан гэжэ суутай болоһон Олзоон гэжэ хүрэһөөр танижархиба. Тэрэниие хараһаар, үбгэн уур сухалаар орьёлжо:

— Арила саашаа, энэ архи нугаһан хоёроо абаад! Шамтай архидажа, үтэлһэг бэеэ гутааха аргамни үгы! Энэ хулгайгаар алаһан нугаһанайшни мяха эдижэ, хотоёо бузараахагүйб. Эдээнээ абаад лэ, хоёр нюдэндэмни харагдангүй, үтэр арила эндэһээ! Архи тамхинда шунажа, алаха хюдахын хойноһоо уланхаржа ябаһан хара шүдхэр меэл..! — гэжэ хараал шэрээл табиба гэхэ.

Олзооншье даа, уурлаһан үбгэнһөө айһан хирэдээ буугаа саб шүүрэн абажа үргэлөөд, һахы һалаг болон тэрьелээ һэн ха. Ябаһанайнь һүүлээр Норбо үбгэн зосоогоо уушхаржа, зүрхэеэ даруулан:

— Һэ, юрэдөө, ямар аймхай яндан амитан гээшэбиб. Энэ нохойн гэр дээрэмни гаража, һаршаганан ябаһыень мэдэнгүйгөөр, үнэхөөрөө шүдхэр ябаба гэжэ үнгэ сагаагүй айба ха юмбиб,— гэжэ зосоогоо шэбшэн, өөрыгөө наада бариһан бэеэрээ һүтэй сайгаа хэжэ, садатараа уугаад, унтахаяа хэбтээ һэн.

Г. ГЭСЭГЖАПОВАГАЙ хөөрөөнһөө.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23 редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, Н-02494. Заказ № 173.